

๓๐๐๒๙๕๘

การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
ในเขตชนบท อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ORAL REHYDRATION THERAPY OF ACUTE DIARRHOEA IN CHILDREN
UNDER 5 YEARS OF AGE IN THE RURAL AREA OF
AMPHOE BANPHOTPHISAI, NAKHON SAWAN PROVINCE

สพร แสงนายศิริศักดิ์

อภิธานนาการ

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย ม.มหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิทยาการระบาด

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 253๐

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
ในเขตชนบท อำเภอบรรพตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์

.....
.....

สุนทร แสงฉายศิริศักดิ์
ผู้วิจัย

.....
.....

วันดี วราวิทย์, พ.บ., American Board of
Pediatrics

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

สวัสดี รามบุตร, พ.บ., DTM.&MPH.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

สุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์, พ.บ., ว.ว.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

ชูเกียรติ วิวัฒน์วงศ์เกษม, วท.บ.(คณิตศาสตร์)
วท.ม. (ชีวสถิติ) กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
.....

มุกดา ตฤฆานนท์, พ.บ., M.P.H.

ประธานโครงการบัณฑิตศึกษา

สาขาวิทยาการระบาด

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

.....
.....

มนตรี จุลสมัย, พ.บ., MPH.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
ในเขตชนบท อำเภอบรรณตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิทยาการระบาด

วันที่ 2 ธันวาคม 2530

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

ผู้วิจัย

..... อนันต์ วราวิทย์

วันดี วราวิทย์, พ.บ., American Board of
Pediatrics

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ส.วิ. ส.รามบุตร

ส.วิ. ส.รามบุตร, พ.บ., DTM.&MPH.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

สุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์, พ.บ., ว.ว.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

ชูเกียรติ วิวัฒน์วงศ์เกษม, วท.บ.(คณิตศาสตร์)

วท.ม. (ชีวสถิติ) กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

มุกดา ตฤชณานนท์, พ.บ., M.P.H.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

นที รักษาผลเมือง, พ.บ., ว.ว., อ.ว.

คณบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

..... ส.พร. แสงฉายศิริศักดิ์

มนตรี จุลสมัย, พ.บ., MPH.

คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ **สุนทร แสงฉายศิริศักดิ์**

วัน เดือน ปีเกิด **15 กุมภาพันธ์ 2505**

สถานที่เกิด **จังหวัดนครสวรรค์**

ประวัติการศึกษา **วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2526**

ทุนวิจัย **ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยเงินรายได้คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาริบัติ**

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน **นักวิชาการควบคุมโรคติดต่อ 4
ศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 8 นครสวรรค์**

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากได้รับการชี้แนะและคำแนะนำที่มีคุณค่ายิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 4 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง วันดี วราวิทย์ นายแพทย์ สวัสดิ์ งามบุตร แพทย์หญิงสุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์ อาจารย์ ชูเกียรติ วิวัฒวงศ์เกษม ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้อำนวยการศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 8 นครสวรรค์ และจากสาธารณสุขอำเภอบรรณตนิสัย ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก คณะเจ้าหน้าที่ศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 8 นครสวรรค์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอบรรณตนิสัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้ว จึงขอขอบพระคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

พร้อมกันนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ ทนอดทนรามาริบติ ที่ได้กรุณาจัดสรร "ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยเงินรายได้คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลมาริบติ" ให้แก่การวิจัยครั้งนี้

สุพร แสงฉายศิริศักดิ์

2. อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เท่ากับ ๑.13 ครั้ง ต่อ คน ต่อ 2 สัปดาห์ (หากรูปแบบการเกิดโรคอุจจาระร่วงสม่ำเสมอตลอดปี อัตราป่วย เท่ากับ 3.4 ครั้ง ต่อ คน ต่อ ปี) อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วง เท่ากับ ร้อยละ 35.8 คิดเป็นอัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ร้อยละ 19.7 อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนร้อยละ 16.1 อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไม่แตกต่างจากที่ผลิตโดยบริษัท เอกชน

3. ผู้ปกครองเด็กสามารถเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือ แร่ได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 3.8 โดยที่สามารถเตรียมความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาล-เกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 31.8 ของบริษัทเอกชนได้ถูกต้อง ร้อยละ 27.8

4. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง กับการใช้ ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. ระยะเวลาการป่วยและค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วย ด้วยโรคอุจจาระร่วงที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ ผลิตโดยบริษัทเอกชนไม่แตกต่างกัน

6. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือ- แร่, ความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่, ราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่, ความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่ และการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการ รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองเด็กมีแนวโน้มที่จะใช้ผงน้ำตาลเกลือ แร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็ก แต่การกระจายของผงน้ำ ตาลเกลือแร่ชนิดนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานอนามัยประจำตำบล กองทุนยา หรือกองทุนพัฒนา สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การส่งเสริมให้มีการ ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมรักษาโรคอุจจาระร่วง อาจจะประสบ ความสำเร็จ หากได้มีการกระจายผงน้ำตาลเกลือแร่ดังกล่าวไปยังร้านขายยา และร้าน ขายของชำให้มากขึ้น และการที่ผลการรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้งสองชนิดไม่แตก ต่างกัน ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนอาจจะเป็นส่วนน้ำที่หาได้ในบ้านสำหรับ รักษาโรคอุจจาระร่วงที่ชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับน้ำข้าว น้ำมะพร้าว

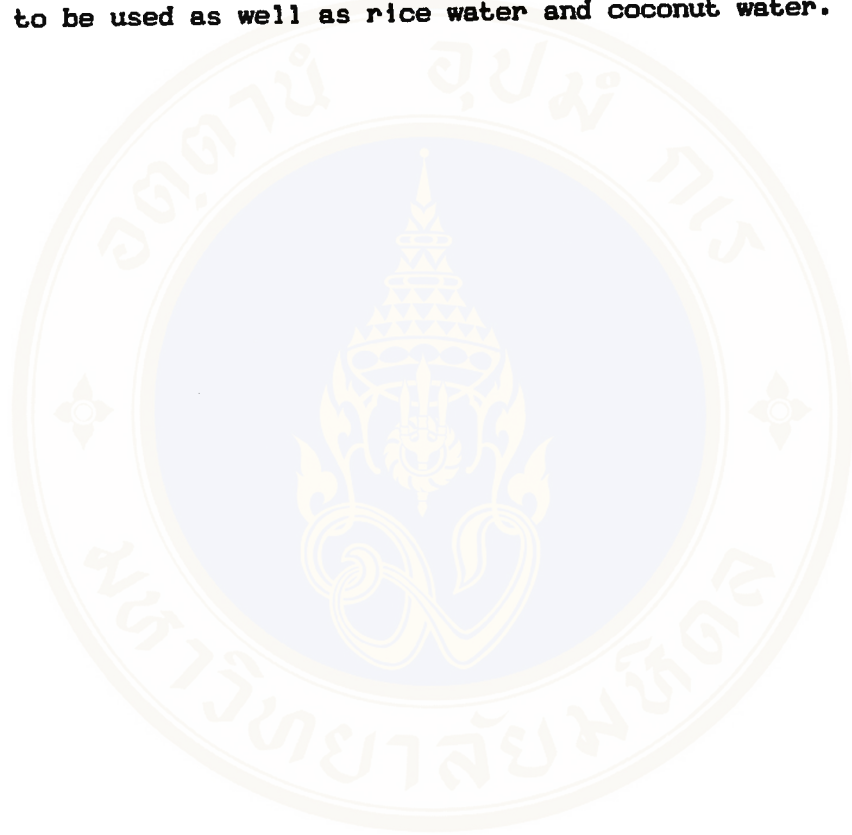
in rural area of Amphoe Banphotphisai, Nakhon Sawan Province were selected by simple randomization.

The result from this study, using χ^2 , Z, t and U-test, revealed that :

1. The distribution of the O.R.S. and the commercial electrolyte powder were statistically different.
2. The prevalence rate of diarrhoea was 0.13 episode per 2 weeks per person. (or 3.4 episodes per year per person if the pattern of disease was uniform throughout the year.) The overall use rate of salt-sugar powder for the treatment of diarrhoea was 35.8%. The use rate of the O.R.S.(19.7%) for the treatment of diarrhoea in children under 5 years of age was not greater than the use rate of the commercial electrolyte powder (16.1%). ($p > 0.05$)
3. Only 3.8% of the care providers could correctly prepare the O.R.S. or the commercial electrolyte powder. However, they could mix correct dilution of the O.R.S. by 31.8% and the commercial electrolyte powder by 27.8%.
4. The opinion of the care providers toward the treatment of acute diarrhoea and the type of electrolyte powder used for treatment were not statistically associated.
5. There was no significant difference in neither the duration of illness nor the cost of electrolyte powder between children whom were treated with the O.R.S. or the commercial electrolyte powder.
6. There was no significant association between the opinion of the care providers toward the taste, the convenience in preparing, the cost and the convenience in buying the O.R.S. or the commercial electrolyte upon their selection.

The results of this study indicated that care providers tended to use O.R.S. for treatment of diarrhoea in children but the distribution was mostly located in primary health care

sectors mainly. To promote O.R.S.usage may be more successful if O.R.S. was distributed to drug stores and groceries at village level. The outcome of treatment by the O.R.S. and the commercial electrolyte powder for diarrhoea was not significantly different so the commercial electrolyte powder may be a good home available fluid to be used as well as rice water and coconut water.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
5 อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	70

ลารัญญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงวิธีการประเมินความรุนแรงของอาการขาดน้ำ	9
2 รายชื่อหมู่บ้านที่ทำการสำรวจการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	22
3 ลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ ความสัมพันธ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ศาสนา	27
4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงจำแนกตาม จำนวนเด็กที่สำรวจ อายุของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ลำดับที่ของบุตรของเด็กที่ป่วย ระดับการขาดน้ำของเด็กที่ป่วย การสังเกตการขาดน้ำของเด็กโดยผู้ปกครอง เด็ก แหล่งที่เด็กที่ป่วยไปรับการรักษา การทดแทนน้ำและเกลือที่สูญเสียไปให้กับเด็กที่ป่วย	31
5 แหล่งของข่าวสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทดแทนน้ำและเกลือที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระ	34
6 สถานบริการที่ผู้ปกครองไปรับผงน้ำตาลเกลือแร่เพื่อรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	35
7 จำนวนและร้อยละของแหล่งที่บริการเกลือแร่ชนิดต่างๆ ในเขตชนบท อำเภอบรรณตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์	36
8 การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด ในสถานบริการต่างๆในเขตชนบท อำเภอบรรณตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์	37
9 การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม กับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ในสถานบริการต่างๆ ในเขตชนบท อำเภอบรรณตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์	38
10 การล้างมือก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ของผู้ปกครองเด็ก	39
11 ชนิดของน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่	40
12 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครอง เด็กที่ต้มน้ำก่อนที่จะนำมาเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่	40
13 การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ในกรณีที่ใช้น้ำต้ม	41

ตารางที่

หน้า

14	ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเตรียมมวลละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน	42
15	การกระทำต่อมวลละลายน้ำตาลเกลือแร่หลังจากที่ผสมไว้เกิน 24 ชั่วโมง	42
16	ร้อยละของผู้ปกครองเด็กที่เตรียมมวลละลายน้ำตาลเกลือแร่ถูกต้องวิธี	43
17	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่เป็นโรคอุจจาระร่วง หากถ่ายอุจจาระมากอาจจะถึงตายได้"กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	44
18	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "มวลละลายน้ำตาลเกลือแร่ช่วยให้เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหายเร็วขึ้น" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	44
19	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรกินยาที่ทำให้หยุดถ่าย จึงจะหายจากโรคอุจจาระร่วงได้เร็วขึ้น" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	45
20	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรงดดื่มน้ำหรือไม่" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	46
21	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรงดอาหารอ่อนที่ย่อยง่าย หรือนมหรือไม่" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	47
22	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	48
23	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน	49
24	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และลำดับที่ของบุตร	49

ตารางที่	หน้า	
25	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และไม่มีภาวะการขาดน้ำ	50
26	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และมีภาวะการขาดน้ำบ้าง	50
27	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และกินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่	51
28	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และการกินนมขณะมีอาการอุจจาระร่วง	52
29	ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และการกินอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง	53
30	ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน	54
31	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "ถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมาก เด็กสามารถดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผ็ดได้" กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	55
32	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "รสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่มีผลต่อเด็กปกติในการเลือกดื่ม" กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	55
33	ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	56

ตารางที่

หน้า

- 34 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อแว่นน้ำตาลเกลือ
แระ่ กับการเลือกชนิดของแว่นน้ำตาลเกลือแระ่ในการรักษาโรคจักษุระระ่ง
ในเด็กอายุต่ำกว่า 5ปี 57
- 35 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของแว่นน้ำตาลเกลือแระ่ กับการ
เลือกชนิดของแว่นน้ำตาลเกลือแระ่ในการรักษาโรคจักษุระระ่งในเด็กอายุ-
ต่ำกว่า 5ปี 58

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากมติการประชุม ของประเทศภาคีสมาชิกองค์การอนามัยโลกภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องโรคอุจจาระร่วง ที่กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า เมื่อวันที่ 18 - 22 ธันวาคม 2521 เห็นว่าโรคอุจจาระร่วงเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศที่กำลัง พัฒนา สมควรที่แต่ละประเทศจะได้มีการจัดทำ โครงการควบคุมและศึกษาวิจัย ผลจากการ สัมมนาดังกล่าว กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ได้นำมา เป็นแนวทางในการจัดทำ โครงการควบคุมโรคอุจจาระร่วง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2522 เป็นต้นมา และได้ดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของ โครงการนี้ก็คือ การลดอัตราการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ด้วยโรคดังกล่าว โดยการเผยแพร่การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ซึ่งผงน้ำตาลเกลือแร่นี้ ผลิตขึ้น ตามสูตรที่องค์การอนามัยโลกแนะนำ โดยที่องค์การอนามัยโลกได้ศึกษาถึงปริมาณเกลือแร่ ที่ร่างกายควรได้รับเข้าไปทดแทนในขณะที่เกิดอาการอุจจาระร่วง แล้วจึงมาคิดเป็นสูตร ผงน้ำตาลเกลือแร่ให้เหมาะกับประเทศไทยไปใช้ (กระทรวงสาธารณสุข 2524: 49)

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาโรคอุจจาระร่วงในประเทศไทยก็พบว่า โรคอุจจาระร่วง เป็นปัญหาของประเทศไทยมานานแล้ว โดยตั้งแต่ปี 2516 - 2527 เป็นต้นมา โรค อุจจาระร่วงเป็นโรคที่มีอัตราป่วยสูงสุด ในปี2527 มีรายงานผู้ป่วยจำนวน 414,340 ราย อัตราป่วย 822.17 ต่อประชากรแสนคน อัตราผู้ป่วยตายร้อยละ 0.10 อัตราป่วยในเด็ก อายุต่ำกว่า 5 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ(2,915.4ต่อประชากรแสนคน) โดยเฉพาะเด็กอายุ ต่ำกว่า 1 ปี อัตราป่วยสูงสุด(8,450.7ต่อประชากรแสนคน) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 1-4ปี อัตราป่วย 1,913.7 ต่อประชากรแสนคน(กระทรวงสาธารณสุข 2527: 28,41) ในจังหวัง นครสวรรค์อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี2527 อัตรา ป่วยด้วยโรคนี้เท่ากับ 325.63 ต่อประชากรแสนคน ปี2528 เท่ากับ 516.72 ต่อประชา กรแสนคน ปี2529 เท่ากับ 608.19 ต่อประชากรแสนคน (ทองใบ คล้ายทอง, 2530) การที่อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงของจังหวัดนครสวรรค์เพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่าโรคอุจจา ระร่วงยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่งของจังหวัดนี้

โรคอุจจาระร่วงเป็นโรคที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้ร่างกายสูญเสียน้ำและเกลือแร่มากกว่าปกติ เป็นผลทำให้เกิดการขาดน้ำ ยิ่งมีการถ่ายอุจจาระเหลวมากครั้ง ก็ยิ่งมีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่มากขึ้น อาการขาดน้ำจะเกิดรวดเร็วมากยิ่งขึ้นในเด็กทารกหรือเด็กเล็ก ๆ ซึ่งโดยทั่วไปการป้องกันการขาดน้ำสามารถทำได้ที่บ้าน โดยการให้ดื่มน้ำหรือของเหลวให้มากขึ้นทันทีที่เริ่มมีอาการอุจจาระร่วง ซึ่งการรักษาการขาดน้ำที่ดีที่สุดก็คือการให้ผู้ป่วยดื่มน้ำตาลเกลือแร่ (ประวิทย์ สุทรสิม 2525: 270) และจากการศึกษาของ ประมวล สุนากร และสุภา หริกุล (2528: 383-390) ที่โรงพยาบาลเด็กพบว่า สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ใช้ได้ผลดีในเด็ก ลดจำนวนการฉี่น้ำเกลือเข้าเส้นเลือดได้มาก ในผู้ป่วยที่มีภาวะการขาดน้ำปานกลาง การให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ประสบความสำเร็จมากกว่าร้อยละ 70 และจากรายงานของฝ่ายโรคติดต่อแบคทีเรีย กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข (2529) พบว่าผู้ปกครองของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ไม่นิยมใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมรักษาเด็กของตนเนื่องจากรสชาติไม่ดี หลายจังหวัดมีผงน้ำตาลเกลือแร่ตกค้างที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นจำนวนมาก

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า โรคอุจจาระร่วงเป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยโรคหนึ่ง จังหวัดนครสวรรค์ก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีโรคนี้เป็นปัญหาสาธารณสุขของจังหวัด จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ในชนบทของจังหวัดนครสวรรค์มีแหล่งที่มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และผลิตโดยบริษัทเอกชนอยู่มากน้อยเพียงใด ผู้ปกครองของเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงได้ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดในการรักษาเด็กของตน การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ได้เตรียมอย่างถูกต้องหรือไม่ ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกลุ่มอายุดังกล่าว ที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง มีความสัมพันธ์กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กหรือไม่ ระยะเวลาการป่วยและค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนต่างกันหรือไม่ และปัจจัยใดที่มีผลต่อการเลือกใช้ชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนในหมู่บ้านที่สำรวจในสถานบริการต่างๆ
2. เพื่อศึกษาอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ รักษาโรคอุจจาระร่วง และเปรียบเทียบอัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
3. เพื่อศึกษาวิธีการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ของผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงกับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
5. เพื่อเปรียบเทียบระยะเวลาการป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง หลังจากได้รับการรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน
6. เพื่อเปรียบเทียบค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม กับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน
7. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยศึกษาในด้าน
 - 7.1. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่
 - 7.2. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่
 - 7.3. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการชั่งผงน้ำตาลเกลือแร่
 - 7.4. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่

1.3. สมมติฐานการวิจัย

1. ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมมีการกระจายในสถานบริการต่างๆ ในชนบทในหมู่บ้านที่สำรวจแตกต่างจากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

2. อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมมากกว่าที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

3. ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 90

4. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงมีความสัมพันธ์กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

5. เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง และรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมจะมีระยะเวลาการป่วยสั้นกว่าที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

6. การรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

7. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้แก่

7.1. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

7.2. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

7.3. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการชั่งผงน้ำตาลเกลือแร่มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

7.4. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วง ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

1.4. นิยามศัพท์

คำนิยามศัพท์ธรรมชาติ

ความคิดเห็นคือ ความเชื่อและความรู้สึกของบุคคล ที่แสดงออกได้โดยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกนั้น ซึ่งความเชื่อและความรู้สึกนี้จะนำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น

คำนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

โรคอุจจาระร่วง หมายถึง การถ่ายเหลว 3 ครั้งขึ้นไปหรือถ่ายเป็นน้ำ 1 ครั้งภายใน 1 วัน หรือการถ่ายที่อุจจาระมีมูกเลือดปน

ชนบท หมายถึง พื้นที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่ถูกต้องวิธี หมายถึง การล้างมือก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ทุกครั้ง ใช้น้ำฝนหรือน้ำต้มสุกที่เย็นแล้วในการเตรียมทุกครั้ง ความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ได้เตรียมตามที่ฉลากระบุไว้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า โรคอุจจาระร่วงเมื่อเป็นแล้วอาจทำให้ขาดน้ำและตายได้ ซึ่งต้องรักษาด้วยการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่และให้ผู้ป่วยกินอาหารอ่อนที่ย่อยง่าย

ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน หมายถึง ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดก็ได้ที่มีใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และเป็นผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุซอง

อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ หมายถึง จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง และได้รับการโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ต่อจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงที่ได้ทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปด้วยวิธีต่างๆ

การกินนมที่ถูกต้องวิธี หมายถึง กรณีเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงยังกินนมมารดาอยู่ก็ให้กินตามปกติ กรณีที่เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงกินนมผง ก็ให้เจือจางนมลงกว่าเดิมเท่าตัว และให้กินหลังจากกินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไปแล้ว 4-6 ชั่วโมง

ระยะเวลาการป่วย หมายถึง ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหลังจากรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ จนถึงระยะเวลาที่ผลการรักษาปรากฏว่า หาย

ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ หมายถึง จำนวนซองของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ใช้ คุณด้วย
ราคาเป็นซองของผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดดังกล่าว

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่
หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า ถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมาก เด็ก
สามารถดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผื่อนได้ และรสชาติของสารละลายน้ำตาล
เกลือแร่มีผลต่อเด็กปกติในการเลือกดื่ม

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำ-
ตาลเกลือแร่ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า สารละลายเกลือแร่ที่เตรียม
ครั้งละ 1 แก้ว (250 ซีซี) สะดวกกว่าที่เตรียมครั้งละ 1 ขวดน้ำปลา (750 ซีซี)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่
หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนหา
ซื้อได้ง่ายกว่าที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่ หมายถึง
ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่มีราคาถูก จะรักษาโรคอุจจาระร่วง
ให้หายได้ช้ากว่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่มีราคาแพง

1.5. ข้อตกลงเบื้องต้น

เจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ทุกคนได้ผ่านการประเมินผลงานควบคุมโรคอุจจาระร่วงของ
กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข มาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
จึงถือว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความสามารถในการสัมภาษณ์เหมือนกัน

1.6. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่อยู่ในชนบทของอำเภอ
บรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ก่อน
การสำรวจ และศึกษาการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ในชนบทของอำเภอและจังหวัด
ดังกล่าวในหมู่บ้านที่สำรวจ ว่ามีการกระจายในสถานบริการต่างๆ เช่นร้านขายยา, ร้านขาย
ของชำ, สถานีอนามัยประจำตำบล, กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน,
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างไรบ้าง

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

2.1. ความหมายและความสำคัญของการสำรวจความคิดเห็น

ความคิดเห็น (Opinion)

พจนานุกรมทางการศึกษา (Caster 1973: 399) ให้คำจำกัดความว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการนิสุจน์หรือ ซึ่งน้ำหนักว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

พจนานุกรมเวสเตอร์ (Webster 1968: 1) ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นว่า เป็นความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความรู้อันแท้จริง แต่ตั้งอยู่ที่ใจ ความคิดและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่เห็นว่าจะจะเป็นจริงตามที่คาดคิดไว้

Hilgard (1962: 626) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือการพิจารณาตัดสินหรือความเชื่อที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

Best (1974: 169) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นอย่างสั้นๆง่ายและตรงกับเห็นของคนทั่วไปว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูด

Kolosa (1969: 386) มีความเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพแวดล้อมต่างๆ

จากคำจำกัดความที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็นคือ ความเชื่อและความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกได้โดยการพูดหรือการเขียนโดยอาศัยพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เป็นส่วนช่วยในการแสดงความเชื่อและความรู้สึกนั้น ซึ่งความเชื่อและความรู้สึกนี้ จะนำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น

ความสำคัญของการสำรวจความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใดๆออกมา โดยการพูดหรือการเขียนเป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลง-

แปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วย
(Feldman 1971: 53)

2.2. วรรณคดีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โรคอุจจาระร่วง

อุจจาระร่วง คือ การถ่ายเหลว 3 ครั้งขึ้นไป หรือถ่ายเป็นน้ำ 1 ครั้ง ภายใน 1 วัน (WHO/CDC/SER/80.1: 1) โดยทั่วไปสามารถแบ่งลักษณะของอุจจาระร่วงได้ เป็น 2กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นอุจจาระร่วงชนิดเฉียบพลัน ซึ่งผู้ป่วยด้วยอุจจาระร่วงชนิดนี้จะเกิดอาการขึ้นอย่างทันทีทันใด และอาจต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายวัน สาเหตุมักเกิดจากเชื้อโรคที่ผ่านเข้าไปในลำไส้

กลุ่มสอง เป็นอุจจาระร่วงชนิดเรื้อรัง ซึ่งผู้ป่วยจะมีอาการอุจจาระร่วงนานเกินกว่า 3 สัปดาห์ อาจเกิดจากสาเหตุหลายอย่างได้แก่ ภาวะขาดสารอาหารหรือนยาที่ต่างๆ ในลำไส้

โรคอุจจาระร่วงนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดอันตรายที่สำคัญขึ้น 2 ประการคือ ตายและขาดสารอาหาร การตายจากอุจจาระร่วงเกิดขึ้นเนื่องจาก การสูญเสียน้ำและเกลือแร่จำนวนมากออกไปจากร่างกาย ซึ่งเรียกว่าการขาดน้ำ (กองโรคติดต่อทั่วไป 2527: 3-12)

ซึ่งการประเมินภาวะการขาดน้ำสามารถประเมินได้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงวิธีการประเมินความรุนแรงของอาการขาดน้ำ

1.ถามเกี่ยวกับ- อุจจาระร่วง	อุจจาระเหลวน้อยกว่า 4 ครั้ง ต่อวัน	อุจจาระเหลว 4-10 ครั้งต่อวัน	อุจจาระเหลวมากกว่า 10 ครั้งต่อวัน
อาเจียน	น้อยหรือไม่มีเลย	มีบ้าง	ถ่ายมีมูกเลือดปนบ่อยครั้งมาก
กระหายน้ำ	ปกติ	มากกว่าปกติ	ไม่สามารถดื่มได้
ปัสสาวะ	ปกติ	น้อยกว่าปกติ	ไม่ปัสสาวะเกิน 6 ชั่วโมง
2.สังเกตลักษณะทั่วไป	สบาย แข็งแรงดี	ไม่ค่อยสบาย ง่วงซึม	ง่วงซึมมาก ไม่รู้- สึกตัว อ่อนเพลิก- เปียก
กระบอกตา	ปกติ	ลึกโหล	แห้งและลึกโหลมาก
ปากและลิ้น	เปียก	แห้ง	แห้งมาก
การหายใจ	ปกติ	หายใจเร็วกว่าปกติ	หายใจเร็วและลึกมาก
3.สัมผัส ผิวหนัง	รอยคิบบิวหนังคินกลับอย่างรวดเร็ว	คินกลับช้ากว่าปกติ	คินกลับช้ามาก
ชีพจร	ปกติ	เร็วกว่าปกติ	เร็วมาก เบาหรือไม่สามารถคลำได้
กระหม่อม	ปกติ	บวม	บวมมาก
4.ชั่งน้ำหนัก (ถ้าทำได้)	น้ำหนักไม่ลดระหว่างอุจจาระร่วง	ลดลง 25-100 กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม	ลดลงมากกว่า 100 กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม
5.วัดอุณหภูมิ (ถ้าทำได้)	-	-	ใช้สูงมากกว่า 39 °C
6.ตัดสินใจ	ถ้าเด็กหรือผู้ป่วยมีอาการอุจจาระร่วงดังกล่าวข้างบนถือว่าไม่มีอาการขาดน้ำ	ถ้ามีลักษณะอาการข้างบน 2 อย่างขึ้นไป ถือว่ามีอาการขาดน้ำบ้าง	ถ้ามีลักษณะอาการข้างบน 2 อย่างขึ้นไป ถือว่ามีอาการขาดน้ำรุนแรง

การรักษาโรคอุจจาระร่วง

การรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กมีหลักอยู่ 3 ประการคือ

ก. การให้น้ำและเกลือเพื่อแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดน้ำ

ข. การให้อาหารให้ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมการซ่อมแซมเยื่อบุลำไส้ และป้องกัน

ภาวะการขาดสารอาหาร

ค. การให้ยาปฏิชีวนะ เพื่อทำลายเชื้อที่เป็นสาเหตุ

ทั้งสามประการนี้ การให้น้ำและเกลือเพื่อทดแทนส่วนที่สูญเสียไปได้ทันทั่วถึง และถูกต้องนับว่าสำคัญที่สุดและเป็นเรื่องรีบด่วน ซึ่งการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ นั้นสามารถทำได้ 2 วิธีคือ

1. ให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่โดยการกิน
2. ให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่เข้าทางหลอดเลือด

การให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่โดยการกิน จะให้ในกรณีที่ผู้ป่วยสามารถกินสารละลายนั้นได้ และมีอาการขาดน้ำไม่รุนแรง ส่วนการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่เข้าทางหลอดเลือด จะให้ในกรณีที่ไม้อาจจะกินน้ำเกลือได้ด้วยเหตุต่างๆ เช่น ไม่ยอมกิน เป็นต้น (อุดม เล็กสมบูรณ์ 2524: 453-461)

ซึ่งการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่โดยการกินนั้น Pierce และ Hirschorn (1978: 87-93) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ขณะที่การให้ของเหลวทางเส้นเลือดเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะใช้รักษาผู้ป่วยในภาวะช็อค และไม่สามารถดื่มน้ำได้ การให้ของเหลวทางปากก็เป็นวิธีที่ดีที่สุด สำหรับรักษาภาวะการขาดน้ำอย่างอ่อนถึงปานกลาง และสำหรับป้องกันการเกิดภาวะการขาดน้ำอย่างรุนแรง การรักษาโดยวิธีนี้อาจกระทำได้ที่บ้านของผู้ป่วยเอง และช่วยลดค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองสูง สำหรับของเหลวต่างๆที่ให้ทางหลอดเลือดในโรงพยาบาล อนึ่ง การให้ของเหลวทางหลอดเลือดในขณะสมควรให้สารละลายทางปากได้อย่างง่ายดาย นับเป็นตัวอย่างของการสูญเสียทางเศรษฐกิจ

การให้อาหารแก่เด็กขณะมีอาการอุจจาระร่วงนั้น ถ้าเด็กเลี้ยงด้วยน้ำนมแม่ ให้ดูดน้ำนมแม่ให้มากขึ้น ถ้าไม่ได้เลี้ยงด้วยนมแม่ ให้นมผสมให้บ่อยขึ้นแต่ให้เจือจางกว่าที่เคยให้เท่าตัว สิ่งต่อไปนี้ควรให้แก่เด็กด้วยคือ เครื่องดื่มหรืออาหารเหลวที่หาได้ในบ้านหรือละแวกใกล้เคียง เช่น น้ำข้าว แกงจืด ซุป น้ำชาอ่อนๆ หรือน้ำส้ม เด็กที่อายุ 4 เดือนขึ้นไป ควรได้รับอาหารอื่นนอกเหนือจากของเหลวหรือน้ำในขณะมีอาการอุจจาระร่วงด้วย อาหารที่ดีที่สุดที่ควรให้ คือ อาหารที่ย่อยง่าย (ได้แก่ ข้าวต้ม ข้าวตุ๋น แกงจืด ไข่ ปลา และเนื้อสัตว์ที่ทำให้สุกอย่างดีแล้ว) และอาหารที่มีโปรตีนสูง (ได้แก่ สับปะรด น้ำส้ม

กล้วยหอม น้ำมะพร้าวอ่อน) (การรักษาโรคอุจจาระร่วง: 6-7)

การให้ยาปฏิชีวนะในผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง จะให้กรณีที่อยู่ภาวะมีภูมิคุ้มกันบกพร่อง และมีไข้ สงสัยว่าเป็นบิด ไม่ควรให้ยาที่ทำให้หยุดถ่ายแก่ผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง เนื่องจากทำให้มีอาการอุจจาระร่วงต่อไปอีกเป็นเวลานาน (WHO/CDC/SER/80.1: 16, 18)

ในด้านของผดุงน้ำตาลเกลือแร่ในประเทศไทยนั้น สวัสดิ์ รามบุตร และ คณะ (2525: 44-59) ได้ทำการสำรวจการใช้ผดุงน้ำตาลเกลือแร่ในประเทศไทย โดยทำการศึกษาอัตราป่วย อัตราตาย ด้วยโรคอุจจาระร่วง และ อัตราการใช้ผดุงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่จังหวัด ระยอง ร้อยเอ็ด พังงา และ กำแพงเพชร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 30 Cluster Sampling Technique สำรวจเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี Cluster ละ 100 คนเป็นจำนวนทั้งหมด 3,000 คนโดยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี พบว่า อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในจังหวัด ระยอง ร้อยเอ็ด พังงา และ กำแพงเพชร เท่ากับ 1.84, 2.1, 1.73 และ 3.54 ครั้งต่อคนต่อปีตามลำดับ (กำแพงเพชร เก็บข้อมูลในเดือนพฤษภาคม ระยองและร้อยเอ็ด เดือนพฤศจิกายน พังงา เดือน ธันวาคม) อัตราตายด้วยโรคอุจจาระร่วงพบเพียง 0.67 ต่อ 1,000 ในจังหวัดระยอง, 0.64 ต่อ 1,000 ในจังหวัดพังงา, 0.66 ต่อ 1,000 ในจังหวัดกำแพงเพชรและไม่พบเลยในจังหวัดร้อยเอ็ด อัตราการใช้ผดุงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เท่ากับ ร้อยละ 25.7, 15.4, 10.88 และ 11.4 ตามลำดับ

ซึ่งจากการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า อัตราการใช้ผดุงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในประเทศไทยยังต่ำอยู่ ส่วนในด้านการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้มีผู้ทำการศึกษาดังนี้

เพ็ญศรี พิชัยสนิท และ คณะ (1985: 299) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ กับความรุนแรงของการเกิดโรคอุจจาระร่วง และการดูแลรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็ก โดยทำการศึกษาในมารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 500 คน ที่มาโรงพยาบาลเด็ก มารดา 100 คน เป็นมารดาที่บุตรป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงและต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มารดา 200 คน เป็นมารดาที่บุตร

ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงแต่ไม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มารดาอีก 200 คน เป็นมารดาที่บุตรมีอาการปกติ (กลุ่มควบคุม) ได้ทำการสัมภาษณ์มารดาเหล่านี้ถึง ลักษณะทางด้านประชากร สุขภาพที่อยู่อาศัย ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ซึ่งผลจากการศึกษาปรากฏว่า สามารถพบอุบัติการณ์ของโรคอุจจาระร่วงได้เท่ากันทั้งเพศชายและหญิง ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเด็กที่มีอายุน้อยกว่าผู้ป่วยนอก ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว สุขภาพที่อยู่อาศัย และสุขวิทยาส่วนบุคคลของมารดามีผลต่อการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็ก พบว่าอุบัติการณ์ของโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีสูงในมารดาที่มีการศึกษาน้อย ต่ำในครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาทต่อเดือน มารดาที่บุตรป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง แต่คะแนนของความรู้ของมารดาที่บุตรป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงต่ำกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เป็นเพราะแหล่งของข่าวสารที่ได้รับมานั้นมีความเชื่อถือได้น้อย การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้อาหารแก่เด็ก และสุขภาพที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับโอกาสและความรุนแรงของการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็ก เด็กที่มีอาการของโรคอุจจาระร่วงในระดับปานกลางได้รับการดูแลรักษาก่อนมาโรงพยาบาลดีกว่าเด็กที่มีอาการในระดับรุนแรง

วันดี วราวิทย์, อรทัย รวยอาจินต์ และ สมทรง ศุภศิลป์ (1984: 88) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมของมารดาที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงความรู้ ความเชื่อที่เกี่ยวกับอาการ สาเหตุ และความไวต่อการเกิดโรคอุจจาระร่วงและความรุนแรงของโรคนี้ นอกจากนั้นเพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและรักษาโรคนี้ โดยได้ทำการศึกษาใน 11 หมู่บ้าน จาก 2 ตำบล ที่มีอัตราป่วยด้วยโรคนี้สูงที่สุดในจังหวัดขอนแก่น ทำการคัดเลือกหมู่บ้านที่สำรวจโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ศึกษาโดยการสัมภาษณ์มารดา 386 คน ที่มีลูกอายุต่ำกว่า 5 ปีอย่างน้อย 1 คน ผลการศึกษาปรากฏว่า มารดาส่วนใหญ่รู้ว่าการถ่ายเหลวหรือถ่ายเป็นน้ำร่วมกับอาเจียนหรือปวดท้องเป็นอาการของโรคอุจจาระร่วง อย่างไรก็ตาม 2 ใน 3 ของมารดาเชื่อว่าโรคอุจจาระร่วงมิใช่อาการป่วย แต่เป็นสิ่งที่ปกติที่จะเกิดในเด็ก สาเหตุของการเกิดโรคนี้ในเด็กและผู้ใหญ่ มารดาส่วนใหญ่บอกว่าเกิดจาก 3 สาเหตุ คืออาหารไม่สะอาด อาหารที่ไม่สุก และน้ำที่ไม่สะอาด มีเพียงส่วนน้อยที่มีความเชื่อถือที่ผิดว่า สาเหตุของโรคอุจจาระร่วงในเด็กเกิดจาก การเปลี่ยนวัย การดื่มนมมารดาที่กินอาหารที่แสลงเข้าไป

ระดับการศึกษาของมารดาและจำนวนบุตรมีผลต่อ พฤติกรรมการป้องกันโรคอุจจาระร่วงใน เด็กอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐5

กานดา วัฒนภาส และคณะ (2527: 280-281) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็ก อายุต่ำกว่า 5 ปีในชุมชนแออัดของเทศบาลนครกรุงเทพ โดยได้ทำการศึกษาระหว่างเดือน ธันวาคม 2527 ถึงกุมภาพันธ์ 2528 ในเขตชุมชนแออัด 21 แห่งในกรุงเทพ โดยทำการ สัมภาษณ์มารดาของเด็ก 799 คน ที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษา ถึงความรู้ การยอมรับ และความเชื่อเกี่ยวกับอาการ สาเหตุ ความเสี่ยงต่อการเป็นโรค และความรุนแรงของโรคอุจจาระร่วง เพื่อจะวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน และการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กกลุ่มอายุดังกล่าว ผลการศึกษาปรากฏว่ามารดาส่วนใหญ่มีอายุ 20-29 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 91.6 สามารถอ่านออกเขียนได้ รายได้ของครอบครัวต่อเดือนประมาณ 2,900 บาท ซึ่งได้มาจากการเป็นลูกจ้างและการ ค้าขาย 2 ใน 3 ของมารดาว่าการถ่ายเหลวและถ่ายเป็นน้ำ เป็นอาการของโรคอุจจาระร่วง 1 ใน 3 รู้ว่าอาการอาเจียนและปวดท้อง เป็นอาการของโรคนี้ แต่ที่รู้ว่าการถ่ายเป็นมูกและ ถ่ายเป็นเลือดเป็นอาการของโรคอุจจาระร่วงมีเพียงร้อยละ 18.3 มารดาส่วนใหญ่คิดว่า สาเหตุของโรคอุจจาระร่วงมีความสัมพันธ์กับอาหารเป็นพิษ อาหารที่ไม่สะอาด อาหารที่ไม่สุก อาหารที่มีแมลงวันตอม น้ำที่ไม่สะอาด การแน่นและการพัฒนาการของเด็ก ร้อยละ 58.3 และ 91.7 ของมารดา รู้ถึงการเสี่ยงต่อการเป็นโรค และความรุนแรงของการเกิด โรค ร้อยละ 80.5 ของมารดา รู้จักผงน้ำตาลเกลือแร่ โดยได้รับความรู้จากแพทย์และ พยาบาล แต่พบว่ามีเพียงร้อยละ 31.7 เท่านั้นที่เคยใช้ และมีมารดาจำนวนเล็กน้อยที่มี ความรู้เกี่ยวกับผงน้ำตาลเกลือแร่ ร้อยละ 5 ของมารดา เชื่อถือการรักษาโรคอุจจาระร่วง โดยให้ผงน้ำตาลเกลือแร่ มารดามากกว่าครึ่งหนึ่งทราบว่าโรคอุจจาระร่วงสามารถป้องกัน ได้โดยการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ก่อนปรุงอาหาร และการป้องกันมิให้แมลงวันตอม อาหาร ประมาณร้อยละ 90 ใช้ส้วมซึม น้ำประปา และไม่ได้เลี้ยงสัตว์

จากการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคอุจจาระร่วงดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคอุจจาระ- ร่วง ความรู้และความเชื่อของมารดาที่เกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงมีความสัมพันธ์กับการเกิด โรคอุจจาระร่วงและความรุนแรงของโรคนี้ในเด็ก การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคนี้มีความ

สัมพันธ์กับการที่มารดาจะเลือกวิธีการรักษาโรคนี้ในเด็กของตน จากการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง มีความสัมพันธ์กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กหรือไม่ และการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ได้มีการเตรียมอย่างถูกวิธีหรือไม่

ส่วนในเรื่องของผลการรักษาโรคอุจจาระร่วง โดยใช้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ นั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

สุภา หริกุล และคณะ (2523:369-380) ได้ศึกษาถึงผลการดื่มน้ำเกลือเพื่อรักษาภาวะการขาดน้ำปานกลางในเด็ก และภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น ทำการศึกษาในกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 1 เดือน ถึง 6 เดือน ที่มาโรงพยาบาลเด็กระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กันยายน 2523 เด็กเหล่านี้มีประวัติท้องร่วงเฉียบพลัน มีภาวะขาดน้ำปานกลาง และเป็นผู้ป่วยที่แพทย์สั่งให้น้ำเกลือทุกราย ไม่มีโรคอื่นร่วมด้วย (เช่น ปอดบวม โรคระบบทางเดินปัสสาวะอักเสบ เป็นต้น) สามารถดื่มน้ำเกลือได้ดี ผู้ป่วยเหล่านี้แบ่งเป็น 2 พวก พวกละ 6 ราย โดยพวกที่ 1 ให้ดื่มน้ำเกลือที่มีความเข้มข้นเต็มที่ คือ มีโซเดียม 90 mEq/l โปตัสเซียม 20 mEq/l คลอไรด์ 80 mEq/l ไบคาร์บอเนต 30 mEq/l และมีกลูโคส 2% พวกที่ 2 ให้ดื่มน้ำเกลือที่มีความเข้มข้นเป็นครึ่งหนึ่งของพวกแรก แต่มีกลูโคส 2% อย่างเดิม ทำการเก็บข้อมูลโดยได้จัดให้มีพยาบาลพิเศษเฝ้าประจำ เพื่อบันทึกชีพจร อัตราการหายใจ ชั่งน้ำหนัก บันทึกจำนวนน้ำที่ได้รับและที่เสียไปจากร่างกายรวมทั้งคอยกระตุ้นให้ผู้ป่วยดื่มน้ำเกลือใน 8 ชั่วโมงแรก หลังจากนั้นจึงให้ดื่มน้ำเกลือสลับกับนมเท่าที่ผู้ป่วยจะดื่มได้ จนกว่าจะถ่ายอุจจาระเป็นปกติ ผลการศึกษาปรากฏว่า พวกแรกมีวม 5 ราย และมีภาวะโซเดียมในเลือดสูงกว่าปกติ 1 ราย ในขณะที่ พวกที่ 2 มีวม 2 ราย และไม่มีภาวะโซเดียมในเลือดสูงกว่าปกติเลย โดยที่จำนวนน้ำเกลือที่ดื่มได้ใน 8 ชั่วโมงแรก ดื่มได้ 233.38 ซีซี ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมในพวกแรก และ 133.33 ซีซี ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ในพวกที่ 2 จำนวนน้ำเกลือที่ดื่มได้ใน 24 ชั่วโมงแรกได้ 661.25 ซีซีต่อน้ำหนัก 1 กิโลกรัมในพวกแรก และ 410.64 ซีซี ต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมในพวกหลัง ซึ่งการศึกษานี้แตกต่างจากการศึกษาของ Robert Listernick และคณะ ซึ่งทำการศึกษาในลักษณะที่คล้ายกันโดยมีผลการศึกษาดังนี้

Robert Listernick และคณะ (1984: 571-579) ได้ทำการศึกษารักษาโรคคุดจากร่วงเฉียบพลัน โดยการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ทางปาก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบผลการรักษาโดยใช้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ 2 ชนิด ซึ่งมีความเข้มข้นของโซเดียมต่างกัน ชนิดที่ 1 มี 60 mEq/l ชนิดที่ 2 มี 30 mEq/l มีความเข้มข้นของกลูโคส 2% และ 5% ตามลำดับ ทำการศึกษาในเด็กอายุ 3-24 เดือน จำนวน 57 คน ที่แผนกฉุกเฉินของ Children Memorial Hospital in Chicago เด็กที่มีสภาวะโภชนาการดี ไม่มีอาการขาดน้ำ เป็นโรคคุดจากร่วงเฉียบพลัน เลือกเข้าสู่การทดลองแบบ Double Blind Randomized โดยมีเด็กที่ใช้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่สูตรที่ 1 จำนวน 30 คน สูตรที่ 2 จำนวน 27 คน ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของความเข้มข้นของโซเดียมในซีรัมระหว่างกลุ่มของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งก่อนเข้าและหลังสิ้นสุดการศึกษา นอกจากนั้นก็พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเข้มข้นของโซเดียมภายในแต่ละกลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อผลการศึกษาสิ้นสุดลง เด็กทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีรายใดเป็น HYPERNATREMIA ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สารละลายที่มีความเข้มข้นของเกลือโซเดียมซึ่งเหมาะสำหรับใช้รักษาอาการขาดน้ำ ก็ยังสามารถป้องกันภาวะการขาดน้ำในเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3 เดือน ที่มีอาการคุดจากร่วงชนิดเฉียบพลันได้ด้วย

ประภิต เกษมสานต์ และ วันดี วราวิทย์ (2524: 506-512) ได้ทำการศึกษารักษาภาวะการขาดน้ำในผู้ป่วยท้องร่วงด้วยน้ำเกลือทางปาก เพื่อเปรียบเทียบผลการให้น้ำเกลือชนิดต่างๆ โดยการดื่มหรือการให้ทางสายอาหาร และผลการให้น้ำเกลือทางหลอดเลือด โดยทำการศึกษาในผู้ป่วยเด็กที่รับไว้ในแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี ที่มีอายุระหว่าง 2 เดือน ถึง 14 ปี โดยในกลุ่มศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ผู้ป่วยกลุ่มที่ 1 ได้รับน้ำเกลือสูตรที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย $\text{Na}^+ 50, \text{K}^+ 34, \text{Cl}^- 84$ mEq/l และน้ำตาล 5% จำนวน 11 ราย ผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 ได้รับน้ำเกลือสูตรที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย $\text{Na}^+ 50, \text{Cl}^- 50$ mEq/l และน้ำตาล 5% จำนวน 20 ราย ผู้ป่วยกลุ่มที่ 3 ได้รับน้ำเกลือสูตรที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย $\text{Na}^+ 90, \text{K}^+ 20, \text{Cl}^- 80, \text{HCO}_3^- 30$ mEq/l และน้ำตาล 5% จำนวน 9 ราย ส่วนในกลุ่มควบคุมเป็นผู้ป่วยจำนวน 40 ราย ให้น้ำเกลือทางหลอดเลือด การศึกษานี้เก็บข้อมูลที่เมื่อแรกรับและหลังจากรักษาเพื่อจะประเมินภาวะการขาดน้ำ โดยใช้อาการทางคลินิก ซึ่งผลการรักษาปรากฏว่าน้ำเกลือทั้งสามสูตรสามารถแก้ภาวะการขาดน้ำในผู้ป่วยท้องร่วงได้เช่นเดียวกับการให้น้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือด

ประมวล สุนากร และ สุภา หริกุล (2528: 383-390) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการใช้น้ำเกลือ โอ อาร์ เอส รักษาโรคท้องร่วงในเด็ก ที่โรงพยาบาลเด็กเปรียบเทียบผลการใช้น้ำเกลือที่ผลิตขึ้นตามสูตรของโรงพยาบาลเด็ก (โอ อาร์ เอส หมายถึง น้ำเกลือที่ผลิตขึ้นตามสูตรขององค์การอนามัยโลกใน 1 ลิตร ประกอบด้วย โซเดียม 90 mEq/l โปตัสเซียม 20 mEq/l คลอไรด์ 80 mEq/l ไบคาร์บอเนต 30 mEq/l และ กลูโคส 2%) สูตรของโรงพยาบาลเด็ก ใน 1 ลิตร ประกอบด้วย โซเดียม 24 mEq/l โปตัสเซียม 28 mEq/l คลอไรด์ 24 mEq/l กลูโคส 5% ซึ่งผลิตขึ้นใช้ในปี 2521 จนถึงปัจจุบัน (2528) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบผลจากการใช้น้ำเกลือสูตรขององค์การอนามัยโลกพบว่า จำนวนเด็กที่ต้องให้น้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือดในผู้ป่วยนอกลดลงประมาณ 20% จำนวนผู้ป่วยที่ต้องรับไว้เป็นผู้ป่วยภายในลดลง 50% อัตราตายซึ่งแต่เดิมมีมากกว่า 10% ลดลงเหลือ 2% ในปี 2528

Nalin และคณะ (1979: 453-459) ได้ทำการศึกษาการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ทางปากรักษาโรคอุจจาระร่วงที่เนื่องจากไวรัสและแบคทีเรียในเด็ก โดยทำการศึกษาในเด็กอายุ 3-15 เดือน จำนวน 62 คน ที่มารักษาด้วยโรคอุจจาระร่วงและมีอาการขาดน้ำ 5-10% ได้ทำการตรวจทางห้องปฏิบัติการเด็กทั้ง 62 คน พบว่าเกิดจากเชื้อไวรัส 23 ราย จากแบคทีเรีย 13 ราย นอกนั้นจากสาเหตุอื่นที่มีไข้ไวรัสและแบคทีเรีย ทำการรักษาเด็กดังกล่าวด้วยสารละลายน้ำตาลเกลือแร่สูตรองค์การอนามัยโลก ซึ่งผลการรักษาปรากฏว่า การให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่สามารถรักษาโรคอุจจาระร่วงอันเนื่องมาจากไวรัสและแบคทีเรียได้ และในตอนท้ายผู้วิจัยสรุปว่าการรักษาโดยการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ทางปาก เป็นวิธีที่ประหยัด และมีประสิทธิผลสำหรับการรักษาโรคอุจจาระร่วงอันเนื่องมาจากไวรัสและแบคทีเรียที่มีการขาดน้ำ 5-10%

จากการศึกษาเกี่ยวกับการรักษาโรคอุจจาระร่วงโดยใช้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่า สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่สามารถรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีได้ แต่สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีสูตรต่างกันอาจให้การรักษาไม่เหมือนกันได้ ซึ่งการที่ในประเทศไทยมีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและบริษัทเอกชน (ไพบลูย์ โสฬ์สุนทร 2529: 621-629) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ระยะเวลาของการป่วยของผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนต่างกันหรือไม่ ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ที่ใช้รักษาเด็กที่ป่วย

แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งการศึกษาในด้านนี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อนเช่นกัน

และจากการที่ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนมีสูตรการผลิตต่างกัน โดยที่ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมเป็นผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตตามสูตรขององค์การอนามัยโลก สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ดังกล่าวนี้ใน 1 ลิตร ประกอบด้วย โซเดียม 90 มิลลิอิกวาเลนซ์ โพแทสเซียม 20 มิลลิอิกวาเลนซ์ คลอไรด์ 80 มิลลิอิกวาเลนซ์ ไบคาร์บอเนต 30 มิลลิอิกวาเลนซ์ กลูโคส 2% (ประมาณ สุนากร และสุภา หริกุล: 383) ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 65 (พ.ศ.2525) สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ 1 ลิตร ต้องมี โซเดียม 40 มิลลิอิกวาเลนซ์ โพแทสเซียม 4 มิลลิอิกวาเลนซ์ คลอไรด์ 31 มิลลิอิกวาเลนซ์ ไบคาร์บอเนตหรือซิเตรต 13 มิลลิอิกวาเลนซ์ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมนี้มีรสค่อนข้างเผื่อน (กองโรคติดต่อทั่วไป, 2529) ในขณะที่ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนได้มีการปรุงแต่งรสชาติให้น่าดื่มยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ของทั้ง 2 ชนิด ก็ต่างกันด้วย โดยที่ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมนั้น ต้องเตรียมครั้งละ 1 ขวดน้ำพลาสติก (750 ซีซี) และเมื่อผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 24 ชั่วโมง ในขณะที่ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน 1 ขวด ผสมน้ำ 1 แก้ว (250 ซีซี) (ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร 2529: 621-629) ผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิดนี้ หากราคาจำหน่ายเป็นของใกล้เคียงกัน ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ย่อมถูกกว่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ประกอบกับผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อผงน้ำตาลเกลือแร่ในด้านต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กับ การเลือกชนิดผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หรือไม่

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นแบบ Cross-sectional study ศึกษาการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ในชนบท ในหมู่บ้านที่สำรวจของอำเภอบรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ และศึกษาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ก่อนการสำรวจ

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่อยู่ในชนบทของอำเภอบรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งถ้าเด็กเหล่านี้ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ก่อนการสำรวจ จะสัมภาษณ์มารดาของเด็กเกี่ยวกับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุดังกล่าว และศึกษาถึงการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ในชนบทของอำเภอบรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ในหมู่บ้านที่สำรวจ ว่ามีการกระจายในสถานบริการต่างๆ เช่น ร้านขายยา ร้านขายของชำ สถานีอนามัยประจำตำบล กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างไรบ้าง

3.3 การสุ่มและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาคั้งนี้ได้เลือกอำเภอที่จะศึกษาแบบเจาะจง (Purposive) เพียง 1 อำเภอ จากจำนวนอำเภอทั้งหมด 12 อำเภอ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ โดยได้เลือกอำเภอบรรณพิสัยเป็นอำเภอที่ศึกษา จากนั้นจึงสุ่มหมู่บ้านที่จะศึกษาแบบ simple random sampling โดยสุ่มตัวอย่างเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาลซึ่งมีทั้งหมด 93 หมู่บ้าน ทำการสุ่มหมู่บ้านที่จะสำรวจจำนวน 47 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ของหมู่บ้านทั้งหมด ศึกษาการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดในหมู่บ้านดังกล่าว ว่ามีการกระจายเช่นไร และสำรวจเด็กที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยทำการสำรวจทุกบ้านในหมู่บ้านที่สำรวจ เพื่อที่จะศึกษาว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหรือไม่ ซึ่งจำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ก่อนการสำรวจที่สำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น 206 คน โดยที่จำนวนที่สำรวจนี้คำนวณได้จากสูตร

$$n > \frac{2K (p_1 q_1 + p_2 q_2)}{\Delta^2} \quad (\text{Brouke, Daly and Mc.Gilvrary 1985: 312-314})$$

n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการประมาณ

K = ค่าคงที่ซึ่งขึ้นอยู่กับค่า α และค่า β ที่ต้องการประมาณ

$$\Delta = p_1 - p_2$$

กำหนด

$$\alpha = \text{Probability of Type I Error} = 0.05$$

$$\beta = \text{Probability of Type II Error} = 0.20$$

$$\therefore K = 6.2$$

p_1 = สัดส่วนของการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
= 0.274 (จากการสำรวจของศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 8 นครสวรรค์ ปี 2529 ที่จังหวัดอุทัยธานี)

$$\therefore q_1 = 1 - p_1 = 1 - 0.274 = 0.726$$

p_2 = สัดส่วนของการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน = 0.127

$$\therefore q_2 = 1 - p_2 = 1 - 0.127 = 0.873$$

$$\Delta^2 = (p_1 - p_2)^2 = (0.274 - 0.127)^2 = 0.22$$

แทนค่าในสูตรจะได้ $n > 192$

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ก่อนการสำรวจจำนวน 206 คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ชุดดังนี้คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามถึงแหล่งบริการผงน้ำตาลเกลือแร่ และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดในชุมชน ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้จะใช้สำรวจในหมู่บ้านต่างๆ โดยจะสำรวจ ร้านขายยา ร้านขายของชำ สภานอนามัยประจำตำบล กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ว่าในสถานบริ-

การเหล่านี้มีผงน้ำตาลเกลือแร่ไว้บริการหรือไม่ นอกจากผงน้ำตาลเกลือแร่แล้ว ได้มี เครื่องดื่มเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดไว้บริการด้วยหรือไม่

ชุดที่ 2 เป็นแบบสำรวจการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็ก อายุต่ำกว่า 5 ปี ในเขตชนบท ซึ่งแบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในบ้านที่สำรวจ จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ลำดับ ที่ของบุตร และอายุของเด็กที่ป่วยด้วยโรคดังกล่าว

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลในส่วนนี้ประกอบด้วย เพศ และอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ความสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ระดับการศึกษา ศาสนาที่นับถือ อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว และรายได้ของครอบครัว ต่อปี

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงและการรักษา ข้อมูลในส่วนนี้ประกอบด้วย อาการของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ซึ่งจะนำมาใช้ประเมิน ความรุนแรงของอาการขาดน้ำของผู้ป่วย สถานบริการที่เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงไป รับประทานรักษา วิธีการรักษา แหล่งของข่าวสารที่เผยแพร่วิธีการรักษาดังกล่าวให้ทราบ ระยะเวลาของการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ใช้ในการรักษาโรค อุจจาระร่วง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษา โรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ข้อมูลในส่วนนี้ประกอบด้วย ความคิดเห็นของ ผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ราคา ความสะดวกในการ เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่ ซึ่งข้อมูลด้าน ความคิดเห็นของทั้งตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ได้ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert โดยมี 3 ตัวเลือกคือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็ก ที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง ได้ให้คะแนนดังนี้คือ

ถ้าข้อความมีลักษณะทางบวก

ข้อความเลือก	คะแนน
เห็นด้วย	3
ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	1

ถ้าข้อความมีลักษณะทางลบ

ข้อความเลือก	คะแนน
เห็นด้วย	1
ไม่แน่ใจ	2
ไม่เห็นด้วย	3

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ได้นำไปทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) ก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยทำการทดสอบที่ หมอ ตำบลลำโรงชัย อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ สอบถามผู้ปกครองเด็กที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง จำนวน 20 คน หลังจากนั้นนำแบบทดสอบกลับมาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปใช้ต่อไป แบบสอบถามสำหรับการศึกษานี้ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน คือ 1. ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง วันดี วราวิทย์ 2. นายแพทย์ สวัสดิ์ รามบุตร 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง สุพรรณมา เรืองกาญจนเศรษฐ์ 4. อาจารย์ ชูเกียรติ วิวัฒนวงศ์เกษม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 8-17 มิถุนายน 2530 โดยดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์โรคติดต่อทั่วไปเขต 8 นครสวรรค์ ได้ทำการคัดเลือกเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์จำนวน 4 คน แต่ละคนเป็นข้าราชการประจำของศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้ผ่านการประเมินผลงานควบคุมโรคอุจจาระร่วงมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี ก่อนจะทำการเก็บข้อมูล ได้เตรียมเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ดังนี้คือ

1. ทบทวนความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง ให้แก่เจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ และแนะนำถึงวิธีการสัมภาษณ์
2. ทำความเข้าใจแบบสอบถามจนทุกคนมีความเข้าใจเป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านที่ทำการสำรวจการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วง
ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ชื่อตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
ท่าจั่ว	1	บ้านตัวเกา
	5	บ้านหนองสังข์
หูกวาง	3	บ้านวังกระซอน
	4	บ้านแหลมยาง
อ่างทอง	1	บ้านท่าแรด
บางแก้ว	1	บ้านวัดโบสถ์
	3	บ้านวังแก้ว
	4	บ้านวังหิน
	5	บ้านห้วยยาง
	6	บ้านกระท่อมโทน
	8	บ้านห้วยยาง
บ้านแดน	1	บ้านแดน
	2	บ้านเขาหน่อ
	3	บ้านท่าจันทร์
	5	บ้านกระท่อมโทน
	8	บ้านเขาหน้าผา
ตาซัด	1	บ้านท่าจันทร์
	2	บ้านตาสังข์เหนือ
	4	บ้านตาซัด
	5	บ้านใหม่
	7	บ้านโพธิ์ (คลอง) ขวัญ
	8	บ้านดงคู้
	8	บ้านดงคู้
	8	บ้านดงคู้
ตาสังข์	1	บ้านคลองสองหน่อ
	2	บ้านตะโกเตี้ย
	4	บ้านวัง
	4	บ้านวัง
บางตาหงาย	1	บ้านบึงราชบุรี

ตารางที่ 2 ต่อ

ชื่อตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
เจริญผล	4	บ้านบางตาหงายเหนือ
	5	บ้านบางตาหงายใต้
	3	บ้านหนองหว้า
	4	บ้านมาบมะขาม
	5	บ้านคลองคด
บึงปลาทุ	1	บ้านหนองมะขาม
	3	บ้านบึงปลาทุ
	5	บ้านใหม่ในดง
หนองตางู	3	บ้านวังวัด
	5	บ้านเนินพระยอม
	7	บ้านหนองปลับ
ด่านช้าง	2	บ้านวงษ์อ่อง
	4	ทุ่งท่าเสา
	5	บ้านหนองละมาน
	7	บ้านหนองปลาไหล
	11	บ้านบึงเต่า
หนองกรด	1	บ้านบึง
	3	บ้านพลัง
	4	บ้านคลองเคียน
	6	บ้านคลองคด
	8	บ้านทุ่งสนามชัย
	9	บ้านหนองปรือ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จะนำมาตรวจทานดูความเรียบร้อย, ลงรหัสใส่ในแผ่นแม่เหล็ก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS* (Statistical Package for the Social Science Version x)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเหล่านี้คือ

1. ค่าเฉลี่ย และร้อยละสำหรับการพรรณาลักษณะทั่วไป
2. ทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนโดยใช้ Z-Test
3. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ T-Test หรือ Mann-Whitney U-Test แล้วแต่กรณี
4. ทดสอบการกระจายและความสัมพันธ์โดยใช้ Chi-Square Test

ตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้คือ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

แหล่งบริการเกลือแร่ชนิดต่างๆ

วิธีการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง

อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ระยะเวลาการป่วย

ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลาย-
น้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่

ตัวแปรตาม ได้แก่

การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ตัวแปรควบคุม ได้แก่

ลำดับที่ของบุตร

ความรุนแรงของการขาดน้ำ

การกินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่
การกินยาขณะมีอาการอุจจาระร่วง
การรับประทานอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะได้จำแนกออกเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง การกระจายของเกลือแร่ชนิดต่างๆในสถานบริการแต่ละประเภท สัดส่วนของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนที่มีบริการในเขตชนบท อำเภอบรรณตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์ การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงกับการใช้น้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ระยะเวลาการป่วยหลังจากรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่แต่ละชนิด ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่แต่ละชนิดที่ใช้ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในกลุ่มอายุดังกล่าว และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ ซึ่งผลการศึกษาโดยรายละเอียดมีดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (ตารางที่ 3)

ผู้ให้สัมภาษณ์ 206 คน ร้อยละ 87.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 12.6 เป็นเพศชาย
ช่วงอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ร้อยละ 54.4 อายุระหว่าง 15-29 ปี ร้อยละ 27.7 อายุระหว่าง 30-44 ปี ร้อยละ 18.0 อายุระหว่าง 45-60 ปี

ความสัมพันธ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ร้อยละ 69.4 เป็นมารดาของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง, ร้อยละ 22.8 เป็นญาติ, ร้อยละ 7.8 เป็นบิดา

ระดับการศึกษาสูงสุด ผู้ให้สัมภาษณ์ ร้อยละ 52.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 14.6 จบการศึกษาดำรงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีจำนวนเท่ากับผู้ที่จบการศึกษาดำรงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดคิดเป็นร้อยละ 14.6, ร้อยละ 14.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5-7, ร้อยละ 2.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3, ร้อยละ 1.0 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 และชั้นปริญญาตรีเท่ากัน คือ ร้อยละ 0.5

อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 52.4 มีอาชีพเกษตรกร, ร้อยละ 34.4 มีอาชีพรับจ้าง, ร้อยละ 4.8 มีอาชีพค้าขาย, ร้อยละ 4.4 มีอาชีพกสิกรรม, ร้อยละ 1.5 มีอาชีพรับราชการ และอาชีพอื่น ๆ อีก ร้อยละ 1.5 เช่นกัน (อาชีพอื่น ๆ มีอยู่ 2 ราย ประกอบอาชีพจักสาน 1 ราย ไม่มีอาชีพ 1 ราย) ร้อยละ 1.0 มีอาชีพครู

ศาสนา ร้อยละ 99.5 ของผู้ให้สัมภาษณ์นับถือศาสนาพุทธ มีเพียง 1 ราย
คิดเป็นร้อยละ 0.5 เท่านั้นที่นับถือศาสนาคริสต์

รายได้ของครอบครัวต่อปี ร้อยละ 24.8 ของครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อปี, ร้อยละ 27.2 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ต่อปี, ร้อยละ 48.0 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-29,999 บาท ต่อปี

ตารางที่ 3 ลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ ความสัมพันธ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ศาสนา

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	180	87.4
ชาย	24	12.6
รวม	206	100.0
ช่วงอายุ		
15-29 ปี	112	54.4
30-44 ปี	57	27.6
45-60 ปี	37	18.0
รวม	206	100.0
ความสัมพันธ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง		
มารดา	143	69.4
ญาติ	47	22.8
บิดา	16	7.8
รวม	206	100.0
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียน	30	14.6
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	30	14.6
ประถมศึกษาปีที่ 4	108	52.4
ประถมศึกษาปีที่ 5-7	29	14.1

ตารางที่ 3 ต่อ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	5	2.4
มัธยมศึกษาปีที่ 4-5	1	0.5
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	1.0
ปริญญาตรี	1	0.5
รวม	206	100.0
อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว		
เกษตรกร	108	52.4
รับจ้าง	71	34.4
ค้าขาย	10	4.8
กลีกรรม	9	4.4
รับราชการ	3	1.5
ครู	2	1.0
อื่นๆ	3	1.5
รวม	206	100.0
ศาสนา		
พุทธ	205	99.5
คริสต์	1	0.5
รวม	206	100.0
รายได้ของครอบครัวต่อปี		
<10,000 บาท	51	24.8
10,000-29,999 บาท	99	48.0
>30,000 บาท	56	27.2
รวม	206	100.0

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วง (ตารางที่ 4)

อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

จากการสำรวจพบว่า มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจำนวน 206 คน เด็กปกติ 1413 คน รวมเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สำรวจทั้งสิ้น 1619 คน คิดเป็นอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในระยะ 2 สัปดาห์ เท่ากับ 0.13 ครั้ง ต่อคน ต่อ 2 สัปดาห์ ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$\text{อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง} = \frac{\text{จำนวนเด็กป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงระยะ 2 สัปดาห์}}{\text{จำนวนเด็กที่สำรวจ}} \times \frac{\text{จำนวนครั้งของการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง/คน/2 สัปดาห์}}{1}$$

เมื่อพิจารณาถึงอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในระยะ 1 ปี (โดยกำหนดให้รูปแบบการเกิดโรคนี้นี้สม่ำเสมอตลอดทั้งปี) พบว่าเท่ากับ 3.4 ครั้ง/คน/ปี โดยคำนวณจาก

$$\text{อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง} = \frac{\text{อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในระยะ 2 สัปดาห์} \times 52/2}{\text{อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง/คน/ปี}}$$

สัดส่วนของอายุของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจากการสำรวจ

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ร้อยละ 37.4 อายุระหว่าง 1-2 ปี, ร้อยละ 33.5 อายุระหว่าง 0-1 ปี, ร้อยละ 14.6 อายุระหว่าง 2-3 ปี, ร้อยละ 10.2 อายุระหว่าง 3-4 ปี, ร้อยละ 4.4 อายุระหว่าง 4-5 ปี

สัดส่วนของลำดับที่ของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจากการสำรวจ

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ร้อยละ 53.4 เป็นบุตรลำดับที่ 1, ร้อยละ 31.1 เป็นบุตรลำดับที่ 2, ร้อยละ 9.7 เป็นบุตรลำดับที่ 3, ร้อยละ 2.9 เป็นบุตรลำดับที่ 4, ร้อยละ 2.4 เป็นบุตรลำดับที่ 5 และมี 1 รายเป็นบุตรลำดับที่ 9 คิดเป็นร้อยละ 0.5

ความรุนแรงของการขาดน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง จำนวน 206 คน ร้อยละ 53.9 ไม่มีภาวะการขาดน้ำ ร้อยละ 46.1 มีภาวะการขาดน้ำบ้าง และไม่พบเด็กที่มีภาวะการขาดน้ำรุนแรงเลย ซึ่งระดับการขาดน้ำนี้ประเมินจาก การถ่ายอุจจาระ การอาเจียน การกระหายน้ำ การถ่ายปัสสาวะ และลักษณะทั่วไปของเด็ก ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้ปกครองของเด็กมักจะสังเกตถึงลักษณะดังกล่าวของเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้ปกครองเด็กร้อยละ 2.4

ที่ไม่ได้สังเกตการถ่ายปัสสาวะของเด็ก นอกจากอาการดังกล่าวข้างต้นที่ผู้ปกครองเด็กมักจะสังเกตแล้ว ยังมีผู้ปกครองเด็กบางรายได้สังเกตอาการเหล่านี้ของเด็กด้วย กล่าวคือ ร้อยละ 41.3 ได้สังเกตกระบอกตาด้วย ,ร้อยละ 57.3 ได้มีการสังเกตปากและลิ้น ร้อยละ 7.3 ได้มีการสังเกตผิวหนังบริเวณหน้าท้อง หากผู้ปกครองเด็กรายใด ได้สังเกตลักษณะดังกล่าว ก็ได้นำลักษณะดังกล่าวมาประเมินภาวะการขาดน้ำด้วย

แหล่งที่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงไปรับการรักษา

ผู้ปกครองได้นำเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงไปรับการรักษาในแหล่งต่างๆ

ดังนี้คือ

ไม่ได้รักษาปล่อยให้หายเอง ร้อยละ 6.1

ซื้อยากินเอง ร้อยละ 25.2

ไปรับการรักษาที่สถานีอนามัยประจำตำบล ร้อยละ 31.3

ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล ร้อยละ 9.8

ไปรับการรักษาที่คลินิก ร้อยละ 19.2

ไปรับการรักษาจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 1.9

ไปรับการรักษาจากแพทย์ประจำตำบล ร้อยละ 3.3

รักษาโดยใช้สมุนไพร ร้อยละ 2.3

อื่นๆ ร้อยละ 0.9 ซึ่งในรายอื่นๆ นี้มีอยู่ 2 ราย ในจำนวนนี้ 1 ราย รักษาโดยนำเด็กไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลด้วย ใช้สมุนไพรด้วย แต่ก็ยังไม่หาย ผู้ปกครองเด็กจึงให้เด็กกินขี้ผึ้งละลายน้ำจึงหาย ส่วนอีก 1 ราย กินยาแก้ท้องเสียที่เหลือจากไปรับการรักษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลครั้งก่อน

การทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปในขณะที่เกิดอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ได้ให้การทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปในขณะเกิดอุจจาระร่วงแก่เด็กดังนี้

ไม่ได้ให้ทดแทนเลย ร้อยละ 47.5

กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ร้อยละ 19.7

กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ร้อยละ 16.1

กินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด ร้อยละ 0.5

ให้น้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือด ร้อยละ 1.8

ให้กินอาหารเหลว เช่น น้ำข้าว แกงจืด น้ำผลไม้เป็นต้น ร้อยละ 14.4

หมายเหตุ การทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปในขณะที่เกิดอุจจาระร่วงนี้ มีเด็ก 2 ราย ที่ไปรับการรักษาที่สถานอนามัยประจำตำบล เด็ก 1 รายไม่ยอมกินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิต โดยองค์การเภสัชกรรม เด็กอีก 1 ราย ผู้ปกครองไม่ให้เด็กกิน

การเปรียบเทียบอัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า อัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด เท่ากับ ร้อยละ 33.8 โดยเป็นผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ร้อยละ 19.7 ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ร้อยละ 16.4 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ปรากฏว่า อัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไม่แตกต่างกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha=0.05$

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรคอุจจาระร่วงจำแนกตามจำนวนเด็กที่สำรวจ อายุของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ลำดับที่ของบุตรของเด็กที่ป่วย ระดับการศึกษา น้ำของเด็กที่ป่วย การสังเกตการขาดน้ำของเด็กโดยผู้ปกครองเด็ก แหล่งที่เด็กที่ป่วยไปรับการรักษา การทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปให้กับเด็กที่ป่วย

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
<u>เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่สำรวจ</u>		
เด็กปกติ	1413	87.3
เด็กป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง	206	12.7
รวม: เด็กที่สำรวจทั้งสิ้น	1619	100.0
<u>อายุของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง</u>		
0-1 ปี	69	33.5
1-2 ปี	77	37.4
2-3 ปี	30	14.6
3-4 ปี	21	10.2
4-5 ปี	9	4.3
รวม	206	100.0

ตารางที่ 4 ต่อ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ลำดับที่ของบุตร		
1	110	53.4
2	61	31.1
3	20	9.7
4	6	2.9
5	5	2.4
9	1	0.5
รวม	206	100.0
ระดับการขาดน้ำ		
ไม่มีอาการขาดน้ำ	111	53.9
มีอาการขาดน้ำบ้าง	95	46.1
มีอาการขาดน้ำรุนแรง	-	-
รวม	206	100.0
การสังเกตการถ่ายปัสสาวะ		
สังเกต	201	97.6
ไม่ได้สังเกต	5	2.4
รวม	206	100.0
การสังเกตกระบอกตา		
สังเกต	85	41.3
ไม่ได้สังเกต	121	58.7
รวม	206	100.0
การสังเกตปากและลิ้น		
สังเกต	118	57.3
ไม่ได้สังเกต	88	42.7
รวม	206	100.0

ท.002958

ตารางที่ 4 ต่อ 1 11321271

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ

การสังเกตผิวหนังบริเวณหน้าท้อง

สังเกต	15	7.3
ไม่ได้สังเกต	191	92.7
รวม	206	100.0

แหล่งที่เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงไปรับการรักษา

ไม่ได้รักษาปล่อยให้หายเอง	13	6.1
ซื้อยากินเอง	54	25.2
สถานอนามัยประจำตำบล	67	31.3
โรงพยาบาล	21	9.8
คลินิก	41	19.2
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	4	1.9
แพทย์ประจำตำบล	7	3.3
ใช้สมุนไพร	5	2.3
อื่นๆ	2	0.9
รวม	214	100.0

วิธีการทดแทนน้ำและเกลือแร่

ไม่ได้ให้ทดแทนเลย	106	47.5
กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม	44	19.7
กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน	36	16.1
ให้กินอาหารเหลว	32	14.4
ให้น้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือด	4	1.8
กินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด	1	0.5
รวม	223	100.0

แหล่งของข่าวสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระ (ตารางที่ 5)

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระแก่ผู้ปกครองเด็กมากที่สุดถึงร้อยละ 76.1 รองลงมาคือเพื่อนบ้านหรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 14.5 คิดเอาเองร้อยละ 8.6 ผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุขหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้แนะนำร้อยละ 0.8

ตารางที่ 5 แหล่งของข่าวสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระ

วิธีการทดแทนน้ำและเกลือแร่	แหล่งของข่าวสารที่ให้ความรู้				รวม ราย(%)
	เพื่อนบ้าน/ญาติ ราย(%)	จนท.สส. ราย(%)	ผสส./อสม. ราย(%)	คิดเอาเอง ราย(%)	
กินผงน้ำตาล- เกลือแร่ที่ผลิตโดย องค์การเภสัชกรรม	1 (2.3)	41 (93.2)	-	2 (4.5)	44 (100.0)
กินผงน้ำตาล- เกลือแร่ที่ผลิตโดย บริษัทเอกชน	6 (16.7)	29 (80.5)	-	1 (2.8)	36 (100.0)
กินสารละลาย น้ำตาลเกลือแร่	-	1 (100.0)	-	-	1 (100.0)
ชนิดบรรจุขวด ให้น้ำเกลือเข้า	-	4 (100.0)	-	-	4 (100.0)
ให้อาหารเหลว	10 (31.2)	14 (43.8)	1 (3.1)	7 (21.9)	62 (100.0)
รวม	17(14.5)	89(76.1)	1(0.8)	10(8.6)	117(100.0)

- ผสส. หมายถึง ผู้สื่อข่าวสารสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน
- อสม. หมายถึง อาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน

สถานบริการที่ผู้ปกครองเด็กไปรับผงน้ำตาลเกลือแร่เพื่อรักษาโรคอุจจาระร่วง
ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (ตารางที่ 6)

สถานบริการที่ผู้ปกครองไปรับผงน้ำตาลเกลือแร่มากที่สุดคือ สถานีอนามัยประจำตำบลคิดเป็นร้อยละ 40.0, รับจากคลินิกร้อยละ 26.2, รับจากโรงพยาบาลร้อยละ 20.0, รับจากร้านขายยาร้อยละ 8.8, รับจากอาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้านร้อยละ 3.8, รับจากแพทย์ประจำตำบลร้อยละ 1.2

ตารางที่ 6 สถานบริการที่ผู้ปกครองไปรับผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระ-
ร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ชนิดของผงน้ำตาล เกลือแร่ที่ใช้	แหล่งของสถานบริการ						รวม ร้อยละ (%)
	ร้านขายยา ^๑	สอ. ^๒	รพ. ^๓	คลินิก	อสม. ^๔	แพทย์ต. ^๕	
	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	
ผงน้ำตาลเกลือแร่ ที่ผลิตโดยองค์การ เภสัชกรรม	3 (6.8)	21 (47.7)	13 (29.5)	5 (11.4)	1 (2.3)	1 (2.3)	44 (100.0)
ผงน้ำตาลเกลือแร่ ที่ผลิตโดยบริษัท เอกชน	4 (11.1)	11 (30.6)	3 (8.3)	16 (44.4)	2 (5.6)	-	36 (100.0)
รวม	7 (8.8)	32 (40.0)	16 (20.0)	21 (26.2)	3 (3.8)	1 (1.2)	80 (100.0)

- ๑ ร้านขายยา หมายถึง ร้านขายยาและร้านขายของชำ
- ๒ สอ. หมายถึง สถานีอนามัยประจำตำบล

- รพ. หมายถึง โรงพยาบาล
- อสม. หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- แพทย์ต. หมายถึง แพทย์ประจำตำบล

4.3 การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดในสถานบริการต่างๆ ในเขตชนบทอำเภอบรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจสถานที่บริการเกลือแร่ชนิดต่างๆรวมทั้งสิ้น 163 แห่ง ร้อยละ 83.5 เป็นร้านขายของชำ, ร้อยละ 7.4 เป็นกองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ร้อยละ 4.3 เป็นสถานีอนามัยประจำตำบล, สํารวจพบร้านขายยาและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเกลือแร่ไว้บริการในอัตราที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแหล่งที่บริการเกลือแร่ชนิดต่างๆในเขตชนบท อำเภอ บรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ประเภทของสถานบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ร้านขายของชำ	136	83.5
กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	12	7.4
สถานีอนามัยประจำตำบล	7	4.3
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	4	2.4
ร้านขายยา	4	2.4
รวม	163	100.0

การศึกษาการกระจายของเกลือแร่แต่ละชนิด พบว่า สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดพบมากที่สุดถึง ร้อยละ 63.7 โดยที่ร้อยละ 95.8 พบที่ร้านขายของชำ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน พบร้อยละ 24.2 โดยที่ส่วนใหญ่คือร้อยละ 85.2 พบที่ร้านขายของชำเช่นเดียวกัน, ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมพบร้อยละ

10.8 โดยที่ร้อยละ 50.0 พบที่ กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, พบผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุเม็ดเพียงร้อยละ 1.3 ซึ่งผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดนี้พบที่ร้านขายของชำทั้งสิ้น(ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด ในสถานบริการต่างๆ ในเขตชนบทอำเภอบรรณพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ประเภทของ สถานบริการ	ชนิดของเกลือแร่			
	ผงน้ำตาลเกลือแร่		ชนิดบรรจุเม็ด	เกลือแร่ชนิด บรรจุขวด
ที่ผลิตโดยองค์การ เภสัชกรรม	ที่ผลิตโดยบริษัท เอกชน	ที่ผลิตโดยองค์การ		
	: แห่ง (%) **	: แห่ง (%) **	: แห่ง (%) **	: แห่ง (%) **
ร้านขายยา	3 (12.5)	4 (7.4)	-	3 (2.1)
ร้านขายของชำ	1 (4.2)	46(85.2)	3(100.0)	136(95.8)
สอ. *	7 (29.1)	1 (1.8)	-	-
กองทุนยา *	12 (50.0)	3 (5.6)	-	-
อสม. *	1 (4.2)	-	-	3 (2.1)
รวม ***	24(10.8)	54(24.2)	3 (1.3)	142(63.7)

* สอ. หมายถึง สถานีอนามัยประจำตำบล

* กองทุนยา หมายถึง กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

* อสม. หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

** หมายถึง การกระจายของเกลือแร่แต่ละชนิด

*** หมายถึง การกระจายของเกลือแร่แต่ละชนิดต่อเกลือแร่ทั้งหมด

เมื่อเปรียบเทียบการกระจาย ของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม กับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนใน 2 กลุ่ม คือ ร้านขายยาและร้านขายของชำกลุ่มหนึ่ง กับสถานีอนามัยประจำตำบล กองทุนยา และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอีกกลุ่ม

หนึ่ง ก็พบว่า ผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด มีการกระจายในสถานบริการ 2 กลุ่มดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 9) โดยที่ร้านขายยา, ร้านขายของชำ มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไว้บริการ ร้อยละ 7.4 มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนร้อยละ 92.6 สถานีอนามัยประจำตำบล, กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไว้บริการร้อยละ 83.3 มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนร้อยละ 16.7

ตารางที่ 9 การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนในสถานบริการต่างๆในเขตชนบท อำเภอพรรณานิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ประเภทของสถานบริการ	ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย องค์การเภสัชกรรม (แห่ง)	บริษัทเอกชน (แห่ง)	รวม	ผลการทดสอบ
ร้านขายยา/ร้านขายของชำ	4 (7.4)	50(92.6)	54(100.0)	$\chi^2 = 25.77$
สอ./กองทุนยา/อสม.	20(83.3)	4(16.7)	24(100.0)	$p < 0.05$
รวม	24(30.8)	54(69.2)	78(100.0)	

4.4 การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ของผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กของตน

ขั้นตอนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จะเริ่มตั้งแต่ การล้างมือก่อนเตรียม ชนิดของน้ำที่ใช้ในการเตรียม ความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ซึ่งรายละเอียดในการเตรียมในแต่ละขั้นตอนของผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กมีดังนี้

การล้างมือก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 80 คน ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัท

เอกซเรย์ขาโรคฺจจาระร่วงให้กับเด็ก ร้อยละ 48.8 ไม่เคยล้างมือก่อนเตรียมเลย, ร้อยละ 38.8 ล้างทุกครั้ง, ร้อยละ 11.2 ล้างเป็นบางครั้ง และมีอยู่ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.2 ไม่ได้เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่เอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้เตรียมให้ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การล้างมือก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ของผู้ปกครองเด็ก

การล้างมือ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เตรียมเอง	1	1.2
ล้างทุกครั้ง	31	38.8
ล้างเป็นบางครั้ง	9	11.2
ไม่เคยล้างเลย	39	48.8
รวม	80	100.0

ชนิดของน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ร้อยละ 57.5 ใช้น้ำประปา ร้อยละ 36.2 ใช้น้ำฝน ร้อยละ 3.8 ใช้น้ำบ่อและน้ำคลอง ร้อยละ 1.3 ใช้น้ำฝนและน้ำบ่อ (ตารางที่ 11)

การต้มน้ำก่อนที่จะนำมาใช้ มีผู้ปกครองเด็กที่ไม่ได้ใช้น้ำฝนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ 50 ราย ร้อยละ 82.0 เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากน้ำที่ต้มแล้วทุกครั้ง, ร้อยละ 18.0 ไม่เคยนำน้ำไปต้มก่อน อย่างไรก็ตาม มีผู้ปกครองเด็กบางราย ที่ใช้น้ำฝนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ และได้นำน้ำนั้นไปต้มก่อนที่จะนำมาเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ร้อยละ 51.7 ของผู้ที่ใช้น้ำฝน ได้ใช้น้ำฝนที่ต้มแล้วทุกครั้ง, ร้อยละ 3.4 บางครั้งก็ใช้น้ำฝนที่ต้มแล้ว บางครั้งก็ใช้น้ำฝนที่ยังไม่ได้ต้ม (ตารางที่ 12)

การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ในกรณีที่ใช้ น้ำต้ม ร้อยละ 52.6 ของผู้ปกครองเด็กได้ทิ้งน้ำไว้ให้เย็นก่อนนำมาเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ , ร้อยละ 43.9

ใช้น้ำอุ่นในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่, ร้อยละ 3.5 ใช้น้ำร้อนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 11 ชนิดของน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ชนิดของน้ำที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เตรียมเอง	1	1.2
น้ำฝน	29	36.2
น้ำประปา	46	57.5
น้ำบ่อและน้ำคลอง	3	3.8
น้ำฝนและน้ำบ่อ	1	1.3
รวม	80	100.0

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองเด็กที่ต้มน้ำก่อนที่จะนำมาเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

การต้มน้ำ	ไม่ได้ใช้น้ำฝน		ใช้น้ำฝน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต้มทุกครั้ง	41	82.0	15	51.7
ต้มเป็นบางครั้ง	-	-	1	3.4
ไม่เคยต้มเลย	9	18.0	13	44.9
รวม	50	100.0	29	100.0

ตารางที่ 13 การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ในกรณีที่ใช้น้ำต้ม

การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่	จำนวน	ร้อยละ
ใช้น้ำร้อน	2	3.5
ใช้น้ำอุ่น	25	43.9
ทิ้งน้ำไว้ให้เย็นก่อน	30	52.6
รวม	57	100.0

ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ผู้ปกครองเด็ก 44 รายที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมรักษาเด็ก ร้อยละ 31.8 ของผู้ปกครองเด็กเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ โดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ของต่อน้ำ 1 ขวดน้ำปลากลม, ร้อยละ 20.5 แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 ขวดนม, ร้อยละ 15.9 แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 แก้ว และร้อยละ 15.9 อีกเช่นกัน ที่แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 ซ้อน (ตารางที่ 14)

ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ผู้ปกครองเด็ก 36 ราย ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดดังกล่าว ร้อยละ 33.3 เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ โดยแบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 แก้ว, ร้อยละ 27.8 ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ของต่อน้ำ 1 แก้ว, ร้อยละ 19.4 แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 ซ้อน, ร้อยละ 13.9 แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 ขวดนม, ร้อยละ 5.6 ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ของต่อน้ำ 1 ขวดน้ำปลากลม (ตารางที่ 14)

การกระทำต่อสารละลายน้ำตาลเกลือแร่หลังจากที่ผสมไว้เกิน 24 ชั่วโมง ผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่โดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ของต่อน้ำ 1 ขวดน้ำปลากลม จำนวน 15 รายนั้น ร้อยละ 80.0 ของผู้ปกครองเด็กกลุ่มดังกล่าว ได้ทิ้งสารละลายน้ำตาลเกลือแร่หลังจากผสมเกิน 24 ชั่วโมงแล้ว, ร้อยละ 13.3 ได้เก็บไว้ให้เด็กกินวันต่อมา และมีอยู่

1 รายคิดเป็นร้อยละ 6.7 ให้บิดาเด็กเป็นผู้กินแทน (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 14 ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่
ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

ปริมาณน้ำที่ใช้	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย			
	องค์การฯ		เอกชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซองต่อน้ำ 1 แก้ว	6	13.6	10	27.8
ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซองต่อน้ำ 1 ขวดน้ำพลาสติก	14	31.8	2	5.6
แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 แก้ว	7	15.9	12	33.3
แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 ซ้อน	7	15.9	7	19.4
แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมน้ำครึ่งละ 1 ขวดนม	9	20.5	5	13.9
ไม่ได้เตรียมเอง	1	2.3	-	-
รวม	44	100.0	36	100.0

ตารางที่ 15 การกระทำต่อสารละลายน้ำตาลเกลือแร่หลังจากที่ผสมไว้เกิน 24 ชั่วโมง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ทิ้งไปเลย	12	80.0
เก็บไว้ให้เด็กกินวันต่อมา	2	13.3
อื่นๆ	1	6.7
รวม	15	100.0

ร้อยละของผู้ปกครองเด็กที่เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ถูกวิธี เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ตั้งแต่การล้างมือก่อนเตรียม ชนิดของน้ำที่ใช้ อุณหภูมิของน้ำที่ใช้ ความเข้มข้นของสารละลาย การกระทำต่อสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ในกรณีเตรียมครั้งละ 1 ขวดน้ำปลากลมและเด็กกินไม่หมดภายใน 1 วัน (เตรียมจากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม) โดยศึกษาทั้งผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน มีผู้ปกครองเด็กที่เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ได้ถูกต้องทุกขั้นตอนน้อยมาก คือพบเพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้น (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ร้อยละของผู้ปกครองเด็กที่เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ถูกวิธี

การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่	จำนวน	ร้อยละ
ถูกวิธี	3	3.8
ไม่ถูกวิธี	76	96.2
รวม	79	100.0

4.5 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ผู้ปกครองเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน รวมทั้งสิ้น 80 ราย ไม่ได้ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 126 ราย ซึ่งเมื่อพิจารณาความคิดเห็นที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงในด้านต่างๆก็พบว่า

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่เป็นโรคอุจจาระร่วง หากถ่ายอุจจาระมากอาจถึงตายได้" (ตารางที่ 17) ผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาเด็กของตน เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว ร้อยละ 39.7, ไม่แน่ใจ ร้อยละ 35.1, ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 38.5

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่เป็นโรคอุจจาระร่วง หากถ่ายอุจจาระมากอาจจะถึงตายได้" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม : ราย(%)
	ใช้ : ราย(%)	ไม่ใช้ : ราย(%)	
เห็นด้วย	62 (39.7)	94 (60.3)	156(100.0)
ไม่แน่ใจ	13 (35.1)	24 (64.9)	37(100.0)
ไม่เห็นด้วย	5 (38.5)	8 (61.5)	13(100.0)
รวม	80 (38.8)	126 (61.2)	206(100.0)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ช่วยให้เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหายเร็วขึ้น"(ตารางที่ 18) ผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาเด็ก เห็นด้วยกับ ความคิดเห็นดังกล่าวร้อยละ 44.7, ไม่แน่ใจ ร้อยละ 34.8, ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.1

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ช่วยให้เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง หายเร็วขึ้น" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม : ราย(%)
	ใช้ : ราย(%)	ไม่ใช้ : ราย(%)	
เห็นด้วย	46 (44.7)	57 (55.3)	103(100.0)
ไม่เห็นด้วย	32 (34.8)	60 (65.2)	92(100.0)
ไม่แน่ใจ	2 (9.1)	9 (90.9)	11(100.0)
รวม	80 (38.8)	126 (61.2)	206(100.0)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ควรกินยาที่ทำให้หยุดถ่าย จึงจะหายจากโรคอุจจาระร่วงได้เร็วขึ้น" (ตารางที่ 19) ผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงเด็กของตน เห็นด้วย กับความคิดเห็นดังกล่าว ร้อยละ 38.7, ไม่แน่ใจ ร้อยละ 34.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 53.8

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรกินยาที่ทำให้หยุดถ่าย จึงจะหายจากโรคอุจจาระร่วงได้เร็วขึ้น" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม ราย(%)
	ใช้ ราย(%)	ไม่ใช้ ราย(%)	
เห็นด้วย	60 (38.7)	95 (61.3)	155(100.0)
ไม่แน่ใจ	13 (34.2)	25 (65.8)	38(100.0)
ไม่เห็นด้วย	7 (53.8)	6 (46.2)	13(100.0)
รวม	80 (35.8)	126 (61.2)	206(100.0)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ควรดื่มน้ำหรือไม"(ตารางที่ 20) ผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาเด็กของตน มีความคิดเห็นว่าควรดื่มน้ำ ร้อยละ 40.8, ไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.0, ไม่ควรดื่มน้ำ ร้อยละ 38.2

ตารางที่ 20 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรงดดื่มน้ำหรือไม่" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม : ราย(%)
	ใช้ : ราย(%)	ไม่ใช้ : ราย(%)	
ควรงดดื่มน้ำ	60 (40.8)	87 (59.2)	147(100.0)
ไม่แน่ใจ	7 (28.0)	18 (72.0)	25(100.0)
ไม่ควรงดดื่มน้ำ	13 (38.2)	21 (61.8)	34(100.0)
รวม	80 (35.8)	126 (61.2)	206(100.0)

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรงดอาหารอ่อนที่ย่อยง่ายหรือนมหรือไม่"(ตารางที่ 21) ผู้ปกครองเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง และใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาเด็กของตน มีความคิดเห็นว่า ควรงดอาหารอ่อนหรือนม ร้อยละ 52.8, ไม่แน่ใจ ร้อยละ 45.5, ไม่ควรงดอาหารอ่อนหรือนม ร้อยละ 34.5

ตารางที่ 21 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควร
งดอาหารอ่อนที่ย่อยง่ายหรือนมหรือไม่" กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษา
โรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม : ราย(%)
	ใช้ : ราย(%)	ไม่ใช้ : ราย(%)	
ควรงดอาหารอ่อนหรือนม	19 (52.8)	17 (47.2)	36(100.0)
ไม่แน่ใจ	10 (45.5)	12 (54.5)	22(100.0)
ไม่ควรงดอาหารอ่อนหรือนม	51 (34.5)	97 (65.5)	148(100.0)
รวม	80 (35.8)	126 (61.2)	206(100.0)

เมื่อนำความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการรักษาโรคอุจจาระร่วง ใน
ด้านต่างๆที่กล่าวมาแล้ว ดังแสดงในตารางที่ 17-21 มารวมเข้าด้วยกัน โดยจัดลำดับ
คะแนนให้ผู้ที่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่าง 10-12 คะแนน เป็นผู้ที่มีความคิด
เห็น "เห็นด้วย" ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 7-9 คะแนน เป็นผู้ที่มีความคิดเห็น "ไม่แน่ใจ"
ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 4-6 คะแนนเป็นผู้ที่มีความคิดเห็น "ไม่เห็นด้วย" มาหาความสัมพันธ์
ระหว่าง การใช้และไม่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำ
กว่า 5 ปี พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงกับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่		รวม : ราย(%)	ผลการทดสอบ
	ใช้ : ราย(%)	ไม่ใช้ : ราย(%)		
เห็นด้วย	32 (42.1)	44 (57.9)	76(100.0)	$\chi^2 = 0.82$
ไม่เห็นใจ	38 (35.8)	68 (64.2)	106(100.0)	
ไม่เห็นด้วย	10 (41.7)	14 (58.3)	24(100.0)	$p=0.06$
รวม	80 (35.8)	126(61.2)	206(100.0)	

4.6 ระยะเวลาการป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

การศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลาการป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง หลังจากได้รับการรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนและผลการรักษาปรากฏว่าหาย(ตารางที่ 23) พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง หลังจากรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม มีระยะเวลาการป่วยไม่แตกต่างจากรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ โดยที่เด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม มีระยะเวลาการป่วยเฉลี่ยหลังจากใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 2.9 วัน เด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน มีระยะเวลาการป่วยเฉลี่ยหลังจากใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ 2.6 วัน

ตารางที่ 23 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กหลังจากรักษาโดยใช้ผง-
น้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม กับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย	จำนวน(ราย)	MEAN	S.D.	t	p-value
องค์การเภสัชกรรม	42	2.9	1.5	0.9	0.37
บริษัทเอกชน	31	2.6	1.5		

แต่เนื่องจากระยะเวลาการป่วยอาจเปลี่ยนแปลงไปกับ ลำดับที่ของบุตร ความรุนแรงของการขาดน้ำ การกินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่ การกินนมขณะมีอาการอุจจาระร่วง การกินอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง จึงทำการควบคุมตัวแปรดังกล่าวแล้วเปรียบเทียบระยะเวลาการป่วย พบว่า

เมื่อควบคุมตัวแปร "ลำดับที่ของบุตร" (ตารางที่24) โดยจัดแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เป็นบุตรลำดับที่ 1 และกลุ่มที่เป็นบุตรลำดับ 2 ขึ้นไป จากการศึกษาพบว่า ในทั้ง 2กลุ่มศึกษา ระยะเวลาการป่วยหลังจากได้รับการรักษา โดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$)

ตารางที่ 24 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และลำดับที่ของบุตร

ลำดับที่ของบุตร	ตัวแปร	จำนวน(ราย)	MEAN RANK	U	Z	p-value
1	กลุ่มที่1 ^a	19	21.68	117.5	-0.91	0.36
	กลุ่มที่2 ^a	15	12.20			
2	กลุ่มที่1 ^a	23	18.74	155.0	-0.85	0.40
	กลุ่มที่2 ^a	16	21.81			

- กลุ่มที่ 1 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
- กลุ่มที่ 2 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

เมื่อควบคุมตัวแปร "ความรุนแรงของการขาดน้ำ" ซึ่งมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่มีภาวะของการขาดน้ำ (ตารางที่ 25) และกลุ่มที่มีภาวะของการขาดน้ำบ้าง (ตารางที่ 26) จากการศึกษาพบว่า ในทั้ง 2 กลุ่มศึกษา ระยะเวลาการป่วยหลังจากได้รับการรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนไม่มีความแตกต่างกัน ($p > 0.05$)

ตารางที่ 25 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หลังจากรักษาโดยใช้ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนและไม่มีภาวะการขาดน้ำ

ความรุนแรงของการขาดน้ำ	ตัวแปร	จำนวน(ราย)	MEAN	RANK	U	Z	p-value
ไม่มีภาวะการขาดน้ำ	กลุ่มที่ 1 [*]	9	8.89	28.0	-0.38	0.70	
	กลุ่มที่ 2 [*]	7	8.0				

- กลุ่มที่ 1 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
- กลุ่มที่ 2 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

ตารางที่ 26 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนและมีภาวะการขาดน้ำบ้าง

ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย	จำนวน(ราย)	MEAN	S.D.	t	p-value
องค์การเภสัชกรรม	33	2.8	1.5	0.50	0.33
บริษัทเอกชน	24	2.5	1.4		

เมื่อควบคุมตัวแปร "การกินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่" (ตารางที่ 27) โดยทำการวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่กินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่เท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่ได้กินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ เนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่จะทำการวิเคราะห์น้อยเกินไป ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า ระยะเวลาการป่วยด้วยโรค- อูจจาระร่วงของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย องค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนพร้อมกับการกินยาอย่างอื่นร่วมด้วยนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน ($p > 0.05$)

ตารางที่ 27 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และกินยาอย่างอื่นร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่

ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย	จำนวน(ราย)	MEAN	S.D.	t	p-value
องค์การเภสัชกรรม	40	2.9	1.5	1.01	0.32
บริษัทเอกชน	31	2.6	1.5		

เมื่อควบคุมตัวแปร "การกินนมขณะมีอาการอุจจาระร่วง" (ตารางที่ 28) โดยจัดแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่กินนมถูกวิธี กับกลุ่มที่กินนมไม่ถูกวิธีขณะมีอาการอุจจาระร่วง ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า ทั้ง 2 กลุ่มศึกษามีระยะเวลาการป่วยหลังจากกินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

ตารางที่ 28 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และการกินนมขณะมีอาการอุจจาระร่วง

การกินนม	ตัวแปร	จำนวน(ราย)	MEAN RANK	U	Z	p-value
ถูกวิธี	กลุ่มที่1 [*]	9	9.28	15.5	-1.41	0.16
	กลุ่มที่2 [*]	6	6.08			
ไม่ถูกวิธี	กลุ่มที่1 [*]	12	8.96	29.5	-0.05	0.96
	กลุ่มที่2 [*]	5	9.10			

- * กลุ่มที่1 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
- * กลุ่มที่2 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

เมื่อควบคุมตัวแปร "การกินอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง" (ตารางที่ 29) โดยทำการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มที่กินอาหารอ่อนที่ง่าย และกลุ่มที่กินอาหารที่ย่อยยาก ในกลุ่มที่นอกเหนือจากนี้ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ เนื่องจากจำนวนที่จะทำการวิเคราะห์น้อยเกินไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ ระยะเวลาการป่วยของเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ในกลุ่มที่กินอาหารอ่อนที่ง่ายและกลุ่มที่กินอาหารที่ย่อยยาก ปรากฏว่า ระยะเวลาการป่วยของผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

ตารางที่ 29 ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีหลังจาก
รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดย
บริษัทเอกชน และการกินอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง

การกินอาหาร	ตัวแปร	จำนวน(ราย)	MEAN	S.D.	t	p-value
กินอาหารอ่อน	กลุ่มที่1 [*]	20	3.1	1.4	0.63	0.5
ที่ย่อยง่าย	กลุ่มที่2 [*]	21	2.8	1.5		

การกินอาหาร	ตัวแปร	จำนวน(ราย)	MEAN RANK	U	Z	p-value
กินอาหารที่	กลุ่มที่1 [*]	11	11.55	27.0	-1.46	0.15
ย่อยยาก	กลุ่มที่2 [*]	8	7.88			

^{*} กลุ่มที่1 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
กลุ่มที่2 หมายถึง ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

เปรียบเทียบค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

การศึกษาเปรียบเทียบค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนและผลการรักษาปรากฏว่า หาย ผลการศึกษาปรากฏว่า (ตารางที่ 30) ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ไม่แตกต่างกัน โดยเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน เสียค่าผงน้ำตาลเกลือแร่โดยเฉลี่ยเท่ากัน คือ 7.9 บาท

ตารางที่ 30 ค่าพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้พวงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

ใช้พวงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย	จำนวน(ราย)	MEAN	S.D.
องค์การเภสัชกรรม	42	7.9	3.4
บริษัทเอกชน	31	7.9	3.9

4.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การเลือกชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อพวงน้ำตาลเกลือแร่ในด้านต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กกลุ่มอายุดังกล่าวหรือไม่ จากการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ โดยได้ถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กใน 2 ส่วน คือ ส่วนแรกถามถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "ถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมากเด็กสามารถดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผื่อนได้" นำความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว มาหาความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (ตารางที่ 31) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ส่วนที่ 2 ถามถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "รสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่มีผลต่อเด็กในการเลือกดื่ม" นำความคิดเห็นดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอูจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (ตารางที่ 32) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

- ตารางที่ 31 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "ถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมาก เด็กสามารถดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผือกได้" กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย		รวม ราย (%)	ผลการทดสอบ
	องค์การเภสัชกรรม ราย (%)	บริษัทเอกชน ราย (%)		
เห็นด้วย	29 (64.4)	16 (35.6)	45 (100.0)	$\chi^2 = 4.71$
ไม่เห็นด้วย	8 (36.4)	14 (63.6)	22 (100.0)	
ไม่เห็นด้วย	7 (53.8)	6 (46.2)	13 (100.0)	$p = 0.09$
รวม	44 (55.0)	36 (45.0)	80 (100.0)	

- ตารางที่ 32 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า "รสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่มีผลต่อเด็กปกติในการเลือกดื่ม" กับการเลือกชนิดของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย		รวม ราย (%)	ผลการทดสอบ
	องค์การเภสัชกรรม ราย (%)	บริษัทเอกชน ราย (%)		
เห็นด้วย	29 (53.7)	25 (46.3)	54 (100.0)	$\chi^2 = 3.62$
ไม่เห็นด้วย	11 (73.7)	4 (26.7)	15 (100.0)	
ไม่เห็นด้วย	4 (36.4)	7 (13.6)	11 (100.0)	$p = 0.16$
รวม	44 (55.0)	36 (45.0)	80 (100.0)	

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อ ความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (ตารางที่ 33) ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ หมายเหตุ การที่รวมกลุ่มผู้ที่มีความคิดเห็น "ไม่เห็นด้วย+ไม่แน่ใจ" เข้าด้วยกันเนื่องจากหากไม่รวมเข้าด้วยกัน จะไม่สามารถทำการวิเคราะห์ได้

ตารางที่ 33 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย		รวม :ราย (%)	ผลการทดสอบ
	องค์การเภสัชกรรม :ราย(%)	บริษัทเอกชน :ราย(%)		
เห็นด้วย	28 (58.3)	20 (41.7)	48(100.0)	$\chi^2 = 0.25$ $p = 0.64$
ไม่แน่ใจ+ไม่เห็นด้วย	16 (50.0)	16 (50.0)	32(100.0)	
รวม	44 (55.0)	36 (45.0)	80(100.0)	

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็ก: ต่อความสะดวกในการซื้อกับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี(ตารางที่ 34) ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ตารางที่ 34 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย		รวม	ผลการทดสอบ
	องค์การเภสัชกรรม	บริษัทเอกชน		
	ราย(%)	ราย(%)	ราย(%)	
เห็นด้วย	18 (43.9)	23 (56.1)	41(100.0)	$\chi^2 = 5.94$
ไม่แน่ใจ	8 (53.3)	7 (46.7)	15(100.0)	
ไม่เห็นด้วย	18 (75.0)	6 (25.0)	24(100.0)	$p = 0.051$
รวม	44 (55.0)	36 (45.0)	80(100.0)	

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (ตารางที่ 35) ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ตารางที่ 35 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็น	ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดย		รวม : ราย (%)	ผลการทดสอบ
	องค์การเภสัชกรรม : ราย (%)	บริษัทเอกชน : ราย (%)		
เห็นด้วย	12 (42.8)	16 (57.2)	28 (100.0)	$\chi^2 = 2.66$ $p = 0.26$
ไม่แน่ใจ	19 (63.3)	11 (36.7)	30 (100.0)	
ไม่เห็นด้วย	13 (59.1)	9 (40.9)	22 (100.0)	
รวม	44 (55.0)	36 (45.0)	80 (100.0)	

อภิปรายผล

การกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ในเขตชนบท อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดในเขตชนบท อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าในเขตชนบทของอำเภอและจังหวัดดังกล่าว มีทั้งผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุเม็ด และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด ซึ่งแหล่งบริการสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดนั้นพบมากที่สุดถึง 142 แห่ง ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนพบรองลงมาคือ 54 แห่ง ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมพบ 24 แห่ง และผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุเม็ดพบน้อยที่สุดคือพบเพียง 3 แห่งเท่านั้น ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมร้อยละ 83.3 พบที่สถานีอนามัยประจำตำบล กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีพบที่ร้านขายยาและร้านขายของชำเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น ในขณะที่ร้านดังกล่าวมีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนไว้บริการถึงร้อยละ 92.6 และที่สถานีอนามัยประจำตำบล กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็พบว่า มีผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนไว้บริการร้อยละ 7.4 ซึ่งเมื่อทดสอบดูการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ในสถานบริการทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว ก็พบว่ามี การกระจายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนั้น การที่จะให้ประชาชนใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมให้มากขึ้น ก็ควรให้มีแหล่งบริการผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมเพิ่มมากขึ้น และให้มี การกระจายไปยังสถานบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านให้ทั่วถึง

อัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

จากการศึกษาพบว่าอัตราการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในระยะ 2 สัปดาห์ เท่ากับ 0.13 ครั้ง ต่อ คน อัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่เท่ากับร้อยละ 35.8 โดยที่ร้อยละ 19.7 เป็นผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และร้อยละ 16.1 เป็นผง-

น้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน เมื่อทำการทดสอบ อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมกับที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันและดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน มีการกระจายแตกต่างกัน ดังนั้น การที่จะให้อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมเพิ่มมากขึ้น ก็ควรที่จะเพิ่มแหล่งบริการผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมให้มากขึ้น

การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่

จากการศึกษาเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจำนวน 206 ราย พบว่าผู้ปกครองของเด็กดังกล่าว ได้ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนรักษาเด็กของตนเพียง 80 ราย เท่านั้น ซึ่งผู้ปกครองเด็กกลุ่มดังกล่าวมีอยู่ 1 ราย ที่ไม่ได้เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่เอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้เตรียมให้ เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่เอง 79 ราย ซึ่งพบว่า มีผู้ปกครองเด็กเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้น ซึ่งในกลุ่มที่เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไม่ถูกต้องนั้น ร้อยละ 60.0 ไม่เคยล้างมือหรือล้างมือเป็นบางครั้งก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ในกรณีที่ใช้น้ำประปา น้ำบ่อ หรือน้ำคลองในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ไม่ได้นำน้ำนั้นไปต้มก่อนร้อยละ 18.0 และผู้ที่นำน้ำนั้นไปต้มก่อนที่จะนำไปใช้ ได้ใช้อุณหภูมิของน้ำไม่เหมาะสมสำหรับเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ถึงร้อยละ 48.5 ในรายที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมเตรียมความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไม่ถูกต้องถึงร้อยละ 65.9 และได้มีการนำสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่เตรียมไว้กิน 24 ชั่วโมง ให้เด็กกินร้อยละ 13.3 ในรายที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน เตรียมความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไม่ถูกต้องถึงร้อยละ 72.2 ซึ่งการที่ผู้ปกครองเด็กเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ได้อย่างถูกต้องวิธีนี้น้อยมากนี้ การให้สุขศึกษาแก่ผู้ปกครองเด็กในเรื่องการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้มีการใช้เกลือแร่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงกับการใช้น้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วง หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่ว่า โรคอุจจาระร่วงเมื่อเป็นแล้วอาจทำให้ขาดน้ำและตายได้

ซึ่งต้องรักษาด้วยการให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ และให้ผู้ป่วยกินอาหารอ่อนที่ย่อยง่าย และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ผู้ที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ มีความคิดเห็น "เห็นด้วย" ร้อยละ 4๒.๒ ผู้ที่ไม่ได้ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ มีความคิดเห็น "เห็นด้วย" ร้อยละ ๓4.9 เมื่อนำความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับ การใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ก็พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) จากการศึกษานี้พบว่า ผู้ปกครองเด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นในเรื่องการรักษาโรคอุจจาระร่วงที่ถูกต้องในอัตราที่ต่ำ ร้อยละ 93.2 ของผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมได้รับความรู้เกี่ยวกับ การทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 8๒.5 ของผู้ปกครองเด็กที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนก็ได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเช่นกัน ดังนั้นการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้ความรู้ที่ถูกต้องในการรักษาโรคอุจจาระร่วง ให้กับผู้ปกครองเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ระยะเวลาการป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหลังจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง หลังจากรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมมีระยะเวลาการป่วยแตกต่างจากรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) และถึงแม้ว่าจะควบคุมตัวแปรเหล่านี้คือ ลำดับที่ของบุตร ความรุนแรงของการขาดน้ำ การกินยาอย่างอื่น ร่วมกับผงน้ำตาลเกลือแร่ การกินนมขณะมีอาการอุจจาระร่วง การรับประทานอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง ก็พบว่าระยะเวลาการป่วยดังกล่าวยังคงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดิม ($p > 0.05$) ซึ่งการที่ได้มีการควบคุมตัวแปร ความรุนแรงของการขาดน้ำ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยควบคุมให้มีระดับการขาดน้ำบ้างเหมือนกัน ระยะเวลาการป่วยก็ยังไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การที่เด็กที่มี ระดับการขาดน้ำในเบื้องต้นก็ยังสามารถใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ซึ่งมีสูตรการผลิตแตกต่างจากขององค์การเภสัชกรรม (ไพบูลย์ โสฬ์สุนทร 2529: 625) รักษาให้หายได้ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนซึ่งมีแพร่หลายหาได้ง่าย อาจพิจารณาให้เป็นสารน้ำที่หาได้ในบ้าน (home available fluid) ชนิดหนึ่งสำหรับรักษาโรคอุจจาระร่วง เช่นเดียวกับน้ำข้าว น้ำมะพร้าว

ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน

การรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม เสียค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ไม่แตกต่างจากที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน และด้วยข้อเสนอนี้เช่นเดียวกับระยะเวลาป่วยจึงควรมีการส่งเสริมการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ให้เป็นสารน้ำที่หาได้ในบ้านชนิดหนึ่ง

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่
การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องนี้ ได้แบ่งออกเป็นสองส่วน 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นความคิดเห็นที่ว่า "ถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมาก ถึงแม้จะให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผ็ดแก่เด็ก เด็กก็สามารถดื่มสารละลายนี้ได้" ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวกับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นที่ว่า "เด็กมิได้ใช้รสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่เป็นเกณฑ์ในการเลือกดื่มสารละลายน้ำตาลเกลือแร่" ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้ปกครองเด็กเลือกใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดในการรักษาโรคอุจจาระร่วงให้กับเด็กของตนนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อ ความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) แสดงว่าการที่ผู้ปกครองเด็กเลือกใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดในการรักษาเด็กของตนนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่
 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) แสดงว่าการที่ผู้ปกครองเด็กเลือกซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดในการรักษาเด็กของตนนั้น ไม่ได้ใช้ความสะดวกในการซื้อเป็นเกณฑ์

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่
 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่กับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) แสดงว่าการที่ผู้ปกครองเด็กเลือกซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดใดในการรักษาเด็กนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็นทั้ง 4 ประเด็นที่กล่าวมาแล้วนั้น ไม่มีความคิดเห็นใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสนใจประการหนึ่ง ก็คือ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ใช้รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ทั้งชนิดที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ผู้ปกครองได้จากการนำเด็กไปรักษาที่สถานอนามัยประจำตำบล และที่คลินิก ดังแสดงในตารางที่ 14

สรุปผลการศึกษา

ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม มีการกระจายในหมู่บ้านที่สำรวจแตกต่างจากผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่สัดส่วนของผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนมีบริการในหมู่บ้านที่สำรวจมากกว่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เท่ากับ 3.4 ครั้ง/คน/ปี (โดยกำหนดให้รูปแบบการเกิดโรคอุจจาระร่วงสม่ำเสมอตลอดปี) อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคนี้ในกลุ่มอายุดังกล่าวเท่ากับ ร้อยละ 35.8 คิดเป็นอัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ร้อยละ 19.7 อัตราการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ร้อยละ 16.1 ผู้ปกครองเด็กสามารถเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่จากผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 3.8 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อการรักษาโรคอุจจาระร่วงกับการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กัน ระยะเวลาการป่วยและค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ใช้รักษาโรคอุจจาระร่วงของผู้ป่วยที่ใช้

ผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด ไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อ รสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแร่ ราคาของผงน้ำตาลเกลือแร่ ไม่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่ในการรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนให้มีการกระจาย ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไปยังร้านขายยาและร้านขายของชำให้มากขึ้น เพื่อที่อัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมรักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จะได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้อาจทำการศึกษาในหมู่บ้านที่มีการกระจายของผงน้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิดเหมือนกัน ว่าอัตราการใช้น้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิด จะแตกต่างกันหรือไม่

2. ให้ผู้ศึกษาแก่ประชาชนให้ทราบถึง วิธีการรักษาโรคอุจจาระร่วง การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย เช่น ไม่ควรกินยาที่ทำให้หยุดถ่าย ไม่ควรงดดื่มน้ำ หรืองดอาหารขณะมีอาการอุจจาระร่วง การดื่มนม ถ้าเป็นเด็กที่เลี้ยงด้วยนมแม่ ควรให้น้ำนมแม่มากขึ้น และถ้าเป็นเด็กที่ไม่ได้เลี้ยงด้วยนมแม่ การผสมนมควรให้เจือจางกว่าที่เคยให้เท่าตัว แต่ควรให้บ่อยครั้งขึ้น นอกจากนั้นก็ให้ทราบถึงวิธีการสังเกตลักษณะการขาดน้ำที่ถูกต้อง การรู้จักเลือกใช้น้ำตาลเกลือแร่ที่เหมาะสมแก่การรักษาภาวะการขาดน้ำระดับต่างๆ การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ให้ถูกวิธี ทั้งในด้าน การล้างมือก่อนเตรียม ความสะอาดของน้ำที่ใช้ ความเข้มข้นของสารละลาย สารละลายที่เตรียมเกิน 24 ชั่วโมงต้องไม่นำกลับมาใช้อีก

3. เนื่องจากการศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลาการป่วย และค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ของผู้ป่วยที่รักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม และที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน เป็นการศึกษาแบบ Retrospective Study เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แม่นยำขึ้น ควรที่จะได้มีการศึกษาแบบ Prospective Study ด้วย นอกจากนั้นแล้ว การที่ระยะเวลาการป่วยของผู้ที่ใช้น้ำตาลเกลือแร่ทั้ง 2 ชนิดไม่แตกต่างกัน ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนควรจะได้รับพิจารณาให้เป็นสารน้ำที่หาได้ในบ้าน (home available fluid) ชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับ น้ำข้าวและน้ำมะพร้าว

4. เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาในประเด็นของผู้บริโภค (Consumer) หรือผู้ที่ใช้น้ำตาลเกลือแร่ ในประเด็นของผู้ให้บริการ (Provider) เช่นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นที่มีต่อ ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมและที่ผลิตโดยบริษัท

เอกชน จึงควรได้มีการศึกษาในประเด็นดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่การใช้
ดวงน้ำตาลเกลือแร่เพื่อรักษาโรคอุจจาระร่วง

บรรณานุกรม

- การรักษาโรคอุจจาระร่วง. หน้า 3-12 : เอกสารวิชาการ. กองโรคติดต่อทั่วไป. กระทรวงสาธารณสุข.
- กฤษณา บานชื่น. "การรักษาโรคท้องร่วงในเด็กจะงัดหรือไม่งัดอาหารดี." วารสารกรมการแพทย์. 10 (มิถุนายน 2528): 431-435.
- จุมพล สวัสดิยากร. การร่างแบบสอบถามและ ABC ในการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, ม.ป.ป.
- ทัสสนี นุชประยูร, มานี เศรษฐบุตร, เต็มศรี ชำนิจารกิจ. "การศึกษาเชิงวิเคราะห์" ใน การวิจัยชุมชนทางการแพทย์. หน้า 91. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ทองใบ คล้ายทอง. ระบาดวิทยาจังหวัดนครสวรรค์. ติดต่อกับเป็นการส่วนตัว, 15 เมษายน 2530.
- นุสนธิ์ กัลลัดเจริญ. "การรักษาภาวะขาดน้ำโดยการให้สารละลายดื่มทางปาก." จุฬาลงกรณ์เวชสาร, 22 (เมษายน 2529): 621-629.
- ประภิต เกษมคานต์ และ วันดี วราวิทย์. "การรักษาภาวะการขาดน้ำในผู้ป่วยท้องร่วงด้วยน้ำเกลือทางปาก." สารศิริราช. 33 (สิงหาคม 2524): 506-512.
- ประมวล สุนากร และ สุภา หริกุล. "ผลกระทบของการให้น้ำเกลือทางปากรักษาโรคท้องร่วงในเด็ก." วารสารโรคติดต่อ. 11 (มีนาคม 2528): 359-371.
- ประวิทย์ สุนทรสิมะ. การควบคุมโรคติดต่อ. หน้า 270. กรุงเทพฯ: องค์กรศิลปการพิมพ์, 2525.
- "พฤติกรรมอนามัยกับโรคอุจจาระร่วง" การประชุมเชิงปฏิบัติการโรคอุจจาระร่วงครั้งที่ 6 15-17 เมษายน 2530 ณ ห้องประชุมจงจันต์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร. "การสำรวจผงน้ำตาลเกลือแร่และเครื่องดื่มเกลือแร่ในเขตกรุงเทพมหานคร." จุฬาลงกรณ์เวชสาร. 30 (กรกฎาคม 2529): 621-629.
- รำไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา. สถิติการวิจัย. กรุงเทพฯ: เอช-เอน การพิมพ์, 2526.
- วันดี วราวิทย์. "การให้น้ำทางปากรักษาโรคท้องร่วงในปัจจุบัน." แพทยสภาสาร. 8 (พฤศจิกายน 2522): 681-686.

- วันดี วราวิทย์. "วิวัฒนาการของการรักษาภาวะการขาดน้ำ." รามาริบัติสาร. 5 (มีนาคม 2525): 65-74.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมควบคุมโรคติดต่อ. การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องโรคอุจจาระร่วง. กรุงเทพฯ: สหประชาชาติ, 2529.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองระบาดวิทยา. สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2526. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2528.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองระบาดวิทยา. สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2527. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2529.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กองโรคติดต่อทั่วไป. กรมควบคุมโรคติดต่อ. กระทรวงสาธารณสุข. การประเมินผลงานของฝ่ายโรคติดต่อแบคทีเรียปีงบประมาณ 2529. (อัดสำเนา)
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ลัดดาวัลย์ รอดมณี และ ไพฑูรย์ ภักดี. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. ม.ป.ท.: 2529.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ธวัชชัย อักษรธราสุข และ นิสิต สุกรีพงษ์. สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- สุภา หริกุล และคณะ. "การให้ดื่มน้ำเกลือรักษาโรคท้องร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือน." วารสารกรมการแพทย์. 6 (กันยายน 2524): 369-380.
- สวัสดี รามบุตร และคณะ. "การศึกษาอัตราป่วยอัตราตายด้วยโรคอุจจาระร่วงและการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ ในประเทศไทย." วารสารโรคติดต่อ. 10 (มกราคม 2527) : 44-59.
- อุดม เล็กสมบูรณ์. "โรคอุจจาระร่วงในเด็ก." วารสารกรมการแพทย์. 6 (พฤศจิกายน 2524) : 453-461.
- Best. Research in Education. (3rd. ed.). p. 169. New Jersey: Prentice Hall Press. 1977.
- Bourke, Daly and Mc.Gilvary. Interpretation and Uses of Medical Statistics. (3rd. ed.). London: Blackwell Scientific Publications, 1985

- Earnest R. Hilgard. Introduction to Psychology. New York:Harcourt
Brace & World Inc:1962
- Feldman M.P. Psychology in the industrial Environment. p.53.
London. Butterworth and Co.(Publishers) Ltd. 1971.
- "Guidelines for the Trainers of Community Health Workers on the
Treatment and Prevention of Acute Diarrhea."(WHO/CDD/SER/
80.1)
- Hilgard. Introduction to psychology . (3rd. ed.). p. 626. New
York: Brace Press. 1922.
- K. Vathanophas, T.Indrasuksri, P. Bunyarathapan, O. Suthienkul
and W. varavithya. " The Study of Socioeconomic and
Environmental Factors Related to Diarrhoeal Disease in
Children under 5 Years in Congestd Areas of Bangkok
Metropolis." Third Asian Conference on Diarrhoeal
Diseases. Bangkok, 10-14 June, 1985
- Kolosa. Introduction to Behavioral Science for Business.
p. 386. New york: John Wiley and Sons Press. 1969.
- Listernick, Zieserl and Todd. "Oral Glucose-Electrolyte Solutions
as Maintenance and Therapy of Acute Diarrhea." American
Journal of Diseases Control . 1985, 139, 571-579.
- Mahidol University and Ministry of Public Health Workshop.
Diarrhoeal Diseases Reasearch. Bangkok:n.p., 1983.
- Mahidol University and Ministry of Public Health. Report of
Reasearch Studies on Diarrhoeal Diseases in Thailand.
Bangkok: Pridemak Press, 1981.
- Nalin et al."Oral Rehydration and Maintenance of Children with
Rotavirus and Bacterial Diarrhea." Bulletin of the World
Health OrganizatiOn , 1979, 57(3), 453-459.
- Pierce, Hirschorn."Oral Fluid a Simple Weapon against Dehydration
in Diarrhea." WHO Chronicle. 1987: 31(3), 87-93.

- P. Phijaisanit, S. Teinchai, P. Sunakorn and P. Boonyaratpun.
"Relationship of Socioeconomic Status to Severity and
Care of Diarrhoeal Diseases in Infant." In Third Asian
Conference on Diarrhoeal Diseases. p. 279. Bangkok, 10-14
June, 1985.
- Wandee Varavithya, Oratai Rauyajin and Somsong Supasilapa.
"Socio-Economic and Cultural Factors Affecting Diarrheal
Preventive and curative Behavior." In Diarrheal Disaeses
Research Abstract. Mahidol University and Ministry of
Public Health Workshop Support By World Health
Ogarnization. P. 88. Bangkok, May 23-25, 1984.
- Webster's New Twentieth Century Dictionary. (2nd. ed.). p. 1. New
York: World Publishing, 1968.

חברות

เลขที่วิจัย _____

แบบสอบถามแหล่งบริการพวงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด
ในเขตชนบท

ชื่อผู้สำรวจ _____ วัน เดือน ปี ที่สำรวจ _____ บ้านเลขที่ _____
 หมู่ที่ _____ ตำบล _____ อำเภอบรรพตนิสัย จังหวัดนครสวรรค์

1. เป็นสถานบริการประเภท

- ___ 1. ร้านขายยา
- ___ 2. ร้านขายของชำ
- ___ 3. สถานีอนามัยประจำตำบล
- ___ 4. กองทุนยาหรือกองทุนพัฒนาสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- ___ 5. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- ___ 6. คลินิก
- ___ 7. อื่นๆระบุ _____

2. ชนิดของพวงน้ำตาลเกลือแร่และสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวดที่มีบริการ
 (ตอบได้หลายข้อ)

- ___ 1. พวงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
- ___ 2. พวงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน (ชนิดบรรจุซอง)
- ___ 3. พวงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดเม็ด
- ___ 4. สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด

เลขที่วิจัย _____

แบบสำรวจการใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่รักษาโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในเขตชนบท
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตำบล _____ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____ ชื่อผู้สัมภาษณ์ _____ วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ _____

ตอนที่ 1 ข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง _____ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ หากเป็นช่องว่างที่เว้นไว้ ให้

เติมคำตอบตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

1. ในบ้านของท่านมีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี _____ คน
2. ในระยะเวลา 14 วัน ที่ผ่านมา มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหรือไม่
(โรคอุจจาระร่วง คือ การถ่ายอุจจาระเหลว หรือเป็นน้ำ 3 ครั้ง ขึ้นไป ภายใน 1 วัน
หรือการถ่ายอุจจาระที่มีมูกเลือดปน)

_____ ไม่มี _____ มี ระบุจำนวน _____ คน

หมายเหตุ หากคำตอบปรากฏว่าไม่มี ให้ผ่านเลยไปถามบ้านอื่นต่อไป

3. เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงเป็นบุตรลำดับที่ _____ วันเดือนปีเกิด _____ อายุ _____ เดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

4. เพศ

_____ ชาย _____ หญิง

5. อายุ _____ ปี

6. ความสัมพันธ์กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

_____ มารดา _____ บิดา _____ ญาติ ระบุ _____ คนเลี้ยง

_____ อื่นๆ ระบุ _____

7. ระดับการศึกษาสูงสุด

_____ ไม่ได้เรียน _____ ต่ำกว่า ป.4 _____ ป.4 _____ ป.5-7

_____ ม.ศ. 1-3 _____ ม.ศ. 4-5 _____ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

_____ ปริญญาระบุ _____ (ตรี, โท, เอก)

8. นับถือศาสนา

_____ พุทธ _____ คริสต์ _____ อิสลาม _____ อื่นๆ ระบุ _____

เลขที่วิจัย_____

9.อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว

___เกษตรกรรม ___กลีกรรรม ___รับจ้าง ___ค้าขาย
 ___รับราชการ ___ครู ___อื่นๆระบุ_____

10.รายได้ของครอบครัวต่อปี_____บาท

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงและการรักษา

11. ความรุนแรงของอาการขาดน้ำของผู้ป่วย

อาการของเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

ก. การถ่ายอุจจาระ

- ___1 ถ่ายอุจจาระเหลวน้อยกว่า 4 ครั้งต่อวัน
 ___2 ถ่ายอุจจาระเหลว 4-10 ครั้งต่อวัน
 ___3 ถ่ายอุจจาระเหลวมากกว่า 10 ครั้งต่อวัน

ข. การอาเจียน

- ___1 ไม่มี
 ___2 อาเจียนเป็นบางครั้งหลังกินอาหาร
 ___3 อาเจียนทุกครั้งที่กินหรือยังไม่ได้กิน

ค. การกระหายน้ำ

- ___1. ปกติ
 ___2. มากกว่าปกติ
 ___3. ไม่สามารถดื่มได้

ง. การถ่ายปัสสาวะ

- ___1. ปกติ
 ___2. น้อยกว่าปกติ, สีเข้ม
 ___3. ไม่ปัสสาวะเกิน 6 ชั่วโมง

จ. ลักษณะทั่วไปของเด็ก

- ___1. สบาย แข็งแรงดี
 ___2. ไม่ค่อยสบาย ง่วงซึม กระสับกระส่าย
 ___3. ง่วงซึมมาก ไม่รู้สึกตัว อ่อนปากเขียว ชักกระตุก

เลขที่วิจัย _____

ฉ. กระบอกตา

___ ๐. ไม่ได้สังเกต

___ 1. ปกติ

___ 2. ลึกโหล

ซ. ปากและลิ้น

___ ๐. ไม่ได้สังเกต

___ 1. ปกติ

___ 2. แห้ง

ซ. ผิวหนังบริเวณหน้าท้อง

___ ๐. ไม่ได้สังเกต

___ 1. รอยคิบบิวหนังคืนกลับอย่างรวดเร็ว

___ 2. คืนกลับช้ากว่าปกติ

หมายเหตุ ถ้าเด็กมีอาการอยู่ในช่อง 1 ของข้อ ก-จ แสดงว่าเด็กคนนี้มีภาวะการขาดน้ำ
 ถ้าเด็กมีอาการอยู่ในช่อง 2 ของข้อ ก-จ แสดงว่าเด็กคนนี้มีภาวะการขาดน้ำ--
 บ้าง
 ถ้าเด็กมีอาการอยู่ในช่อง 3 ของข้อ ก-จ แสดงว่าเด็กคนนี้มีภาวะการขาดน้ำ
 รุนแรง

สรุป เด็กรายนี้มีภาวะการขาดน้ำ ___ 1. ไม่มีภาวะการขาดน้ำ
 ___ 2. มีภาวะการขาดน้ำบ้าง
 ___ 3. มีภาวะการขาดน้ำรุนแรง

12. เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ได้รับการรักษาจากที่ใด

___ ไม่ได้รับการรักษา ปล่อยให้หายเอง

___ ซ้ำยากินเอง

___ สถานีอนามัยประจำตำบล

___ โรงพยาบาล

___ คลินิก

___ อสม.

___ แพทย์ประจำตำบล

___ รักษาเองโดยใช้สมุนไพร

___ อื่นๆระบุ _____

เลขที่วิจัย _____

13. เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ได้รับการทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปโดย

- ___ ไม่ได้ให้ทดแทนเลย
- ___ กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม
- ___ กินผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน
- ___ กินผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุเป็นเม็ด
- ___ กินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ชนิดบรรจุขวด
- ___ ให้น้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือด
- ___ ให้กินอาหารเหลวเช่น น้ำข้าว แกงจืด น้ำผลไม้ เป็นต้น
- ___ อื่นๆ ระบุ _____

14. วิธีการทดแทนน้ำและเกลือแร่ที่สูญเสียไปกับการถ่ายอุจจาระ ที่ท่านใช้กับเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงนั้น ท่านทราบวิธีการดังกล่าวมาจากที่ใด

- ___ วิทยุ
- ___ โทรทัศน์
- ___ หนังสือพิมพ์/หนังสืออื่นๆ
- ___ เพื่อนบ้าน/ญาติ
- ___ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- ___ พสส./อสส.
- ___ อื่นๆ ระบุ _____

15. ในขณะที่เด็กมีอาการอุจจาระร่วง ได้กินยาอย่างอื่นนอกเหนือจากน้ำตาลเกลือแร่ด้วยหรือไม่

___ ไม่ได้กินยาอย่างอื่น	___ กินยาแก้ท้องเสีย
___ กินยาแก้ท้องเสีย	___ กินสมุนไพร ระบุ _____
___ อื่นๆ ระบุ _____	___ กินยาแต่ไม่ทราบว่า เป็นยาอะไร

16. การกินนมในขณะที่มีอาการอุจจาระร่วง (ในกรณีที่เด็กป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงยังกินนมอยู่)

16.1. กรณีที่เด็กป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงยังกินนมมารดาอยู่ (ตั้งแต่นมหรือไม่)

- ___ งดนม
- ___ ให้กินตามปกติ
- ___ ให้กินหลังจากกินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไปแล้ว 4-6 ชั่วโมง
- ___ อื่นๆ ระบุ _____

เลขที่วิจัย _____

- 16.2 กรณีที่เด็กป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงกินนมผง ได้ให้เด็กที่ป่วยกินนมอย่างไร
- _____งนม _____ให้กินตามปกติ (ไม่ได้เจือจางนม)
- _____เจือจางนมลงกว่าเดิมเท่าตัวแล้วให้กินตามปกติ
- _____เจือจางนมลงกว่าเดิมเท่าตัว และให้กินหลังจากกินสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไป
แล้ว 4-6 ชั่วโมง _____อื่น ๆ ระบุ _____

สรุป เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงได้กินนมถูกวิธีหรือไม่ _____ถูกวิธี
_____ไม่ถูกวิธี

17. ในขณะที่เด็กมีอาการอุจจาระร่วงรับประทานอาหารอย่างไร
- _____งดอาหาร _____กินอาหารอ่อนที่ย่อยง่าย เช่น ข้าวต้ม, แกงจืด, ไข่, ปลา
- _____กินอาหารที่ย่อยยาก เช่น ข้าวเหนียว, อาหารที่มีกากมาก
- _____อื่น ๆ ระบุ _____

18. ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง

- 18.1. เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงและรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ ผลการรักษาปรากฏว่า
- _____หาย _____ไม่หาย

(การหายจากโรคอุจจาระร่วง หมายถึง การถ่ายอุจจาระเหลวหรือเป็นน้ำน้อยกว่า 3 ครั้ง
ในวัน อุจจาระไม่มีมูกเลือดปน)

- 18.2. เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงและรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ แล้วผลการรักษา
ปรากฏว่าหาย ใช้เวลาในการรักษา _____ วัน

หมายเหตุ ระยะเวลาการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงแล้วรักษาด้วยผงน้ำตาลเกลือแร่ ผล
การรักษาปรากฏว่าหาย ให้นับเวลาหลังจากกินผงน้ำตาลเกลือแร่

19. ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่

- 19.1. เด็กที่ได้รับการรักษาโดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ และปรากฏผลรักษาว่าหายนั้น ใช้
ผงน้ำตาลเกลือแร่จำนวน _____ ซอง

19.2. ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ใช้ในข้อ 19.1. ราคาของละ _____ บาท

สรุป ค่าผงน้ำตาลเกลือแร่ _____ บาท

20. การเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

20.1. ท่านล้างมือก่อนเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่หรือไม่

___ล้างทุกครั้ง ___ล้างเป็นบางครั้ง ___ไม่เคยล้างเลย

20.2. ท่านใช้น้ำชนิดใดในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

___น้ำฝน ___น้ำประปา ___น้ำบ่อ

20.3. ในกรณีน้ำที่ใช้ในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ไม่ใช้น้ำฝน น้ำดังกล่าวได้ต้มก่อนหรือไม่

___ต้มทุกครั้ง ___ต้มเป็นบางครั้ง ___ไม่เคยต้มเลย

20.4. ในกรณีที่ใช้น้ำต้มในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ท่านเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่อย่างไร

___ใช้น้ำร้อนในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

___ใช้น้ำอุ่นเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

___ทิ้งน้ำไว้ให้เย็นก่อนจึงนำมาเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

20.5. ในกรณีที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ท่านเตรียมอย่างไร

___ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ต่อ น้ำ 1 แก้ว

___ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ต่อ น้ำ 1 ขวดน้ำพลาสติก

___แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 แก้ว

___แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 ซ้อน

___อื่นๆระบุ _____

20.6. ในกรณีที่เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ครึ่งละ 1 ขวดน้ำพลาสติก หากเด็กกินไม่หมดภายใน 1 วัน ท่านทำอย่างไร

___ทิ้งไปเลย ___เก็บไว้ให้เด็กกินวันต่อมา ___อื่นๆระบุ _____

20.7. ในกรณีที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ท่านเตรียมอย่างไร

___ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ต่อ น้ำ 1 แก้ว

___ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 ซอง ต่อ น้ำ 1 ขวดน้ำพลาสติก

___แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 แก้ว

___แบ่งผงน้ำตาลเกลือแร่จากซองมาผสมครึ่งละ 1 ซ้อน

___อื่นๆระบุ _____

เลขที่วิจัย _____

20.8. ในกรณีที่ใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ชนิดเม็ด ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 เม็ด ท่านเตรียมอย่างไร

- ___ ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 เม็ด ต่อ น้ำ 1 แก้ว
 ___ ผงน้ำตาลเกลือแร่ 1 เม็ด ต่อ น้ำ 1 ขวดน้ำปาลกกลม
 ___ ให้เด็กกลืนทั้ง เม็ดแล้วดื่มน้ำตามไปที่หลัง
 ___ อื่นๆระบุ _____

สรุป ผู้ปกครองของเด็กๆรายนี้ได้เตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ถูกวิธีหรือไม่

- ___ ถูกวิธี ___ ไม่ถูกวิธี

21. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการรักษาโรคอุจจาระร่วง

21.1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเด็กที่เป็นโรคอุจจาระร่วงหากถ่ายอุจจาระมากอาจถึงตายได้

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

21.2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ช่วยให้เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงหายเร็วขึ้น

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

21.3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า เด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรกินยาที่ทำให้หยุดถ่ายจึงจะหายจากโรคอุจจาระร่วงได้เร็วขึ้น

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

21.4. ท่านคิดว่าเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรดื่มน้ำหรือไม่

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

21.5. ท่านคิดว่าเด็กที่ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงควรงดอาหารอ่อนที่ย่อยง่ายหรือนมหรือไม่

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกชนิดของผงน้ำตาลเกลือแร่

22. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแร่

22.1. ท่านคิดว่าถ้าเด็กมีอาการกระหายน้ำอย่างมาก เด็กสามารถดื่มน้ำตาลเกลือแร่ที่มีรสเผื่อนได้

- ___ เห็นด้วย ___ ไม่แน่ใจ ___ ไม่เห็นด้วย

เลขที่วิจัย _____

22.2. ท่านคิดว่ารสชาติของสารละลายน้ำตาลเกลือแรมีผลต่อเด็กปกติในการเลือกดื่ม

 เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

23. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อ ความสะดวกในการเตรียมสารละลายน้ำตาลเกลือแรมี

23.1. ท่านคิดว่าสารละลายน้ำตาลเกลือแรมีที่ต้องเตรียมครึ่งละ 1 แก้ว (250 ซีซี) สะดวกกว่าที่เตรียมครึ่งละ 1 ขวดน้ำปลากลม

 เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

24. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อความสะดวกในการซื้อผงน้ำตาลเกลือแรมี

24.1. ท่านคิดว่าผงน้ำตาลเกลือแรมีที่ผลิตโดยบริษัทเอกชน หาซื้อได้ง่ายกว่าที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม

 เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

25. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อราคาของผงน้ำตาลเกลือแรมี

25.1. ท่านคิดว่าผงน้ำตาลเกลือแรมีที่มีราคาถูกจะรักษาโรคอุจจาระร่วงให้หายได้ช้ากว่าผงน้ำตาลเกลือแรมีที่มีราคาแพง

 เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย